

Szerkesztette:
Szöllősiné Földesi Erzsébet

Kiadja:
Mozgássérültek Budapesti Egyesülete
1136 Budapest, Hegedűs Gyula u. 43.
Telefon: (36-1) 329-5299

Nyomdai előkészítés és nyomdai kivitelezés:

Fingerprint Kft.
6724 Szeged, Pacsirta u. 1.
www.fingerprint.hu

ISBN 978-963-06-7881-0

Készült a Norvég Civil Támogatási Alap támogatásával.

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETŐ

II. SZEMINÁRIUM „Brüsszeltől Budapestig”

III. TANULMÁNY A FOGYATÉKOS EMBEREK TÁRSADALMI BEFOGADÁSÁT CÉLZÓ EURÓPAI UNIÓS JOGI NORMÁK ÉRVÉNYESÜLÉSE, A HAZAI JOGALKOTÁSBAN ÉS A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK JOGALKOTÓI, JOGALKALMAZÓI GYAKORLATÁBAN

1. Fejezet: Bevezető

2. Fejezet: Az EU jogi normák és azok rendelkezéseinek megjelenése a magyar jogalkotásban

I. Általános, alapvető szabályok

- 1.) Amszterdami Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Közösségek létrehozó szerződések és egyes kapcsolódó okmányok módosításáról
- 2.) Az Európai Unió Alapvető Jogok Kartája
- 3.) Az Európai Bizottság COM(2000) 284 közleménye a fogyatékkal élő akadálymentes Európáról
- 4.) Madridi nyilatkozat - A befogadó társadalom alapja a diszkrimináció-mentességgel párosuló pozitív cselekvés

II. Közlekedéssel kapcsolatos szabályok

A.) Vasúti közlekedésre vonatkozó szabályok

- 5.) A Tanács 96/48/EK irányelve (1996. július 23.) a nagy sebességű transzeurópai vasúti rendszer kölcsönös átjárhatóságáról
- 6.) Az Európai Parlament és a Tanács 2001/16/EK irányelve (2001. március 19.) a hagyományos transzeurópai vasúti rendszer kölcsönös átjárhatóságáról
- 7.) 2008/164/EK: A Bizottság határozata (2007. december 21.) a hagyományos és nagysebességű transzeurópai vasúti rendszerben a mozgáskorlátozott személyekkel kapcsolatos kölcsönös átjárhatóság műszaki előírásairól
- 8.) Az Európai Parlament és a Tanács 1371/2007/EK rendelete (2007. október 23.) a vasúti személyszállítást igénybe vevő utasok jogairól és kötelezettségeiről

B.) Légi közlekedésre vonatkozó szabályok

- 9.) Az Európai Parlament és a Tanács 261/2004/EK rendelete (2004. február 11.) visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről
- 10.) Az Európai Parlament és a Tanács 1107/2006/EK rendelete (2006. július 5.) a légi járműveken utazó fogyatékkal élő, illetve csökkent mozgásképességű személyek jogairól

C.) A közúti közösségi közlekedéssel kapcsolatos szabályok

- 11.) Az Európai Parlament és a Tanács 2001/85/EK irányelve (2001. november 20.) a személyszállításra használt, a vezetőülésten kívül több mint nyolc ülőhelyet tartalmazó járművekre vonatkozó különleges rendelkezésekről, valamint a 70/156/EGK és a 97/27/EK irányelv módosításáról

D.) Egyéni közlekedéssel kapcsolatos szabályok

- 12.) A Tanács ajánlása 98/376/EK (2008. március 3.) a fogyatékkal élő személyek parkolási kártyájáról

III. Épületekre és az azokkal összefüggő berendezésekre vonatkozó szabályok

- 13.) Az Európai Parlament és a Tanács 95/16/EK irányelve (1995. június 29.) a felvonókra vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről

IV. Munkavégzésre vonatkozó szabályok

- 14.) A Tanács 2000/78/EK irányelve (2000. november 27.) a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról

V. Kommunikációs rendszerekre vonatkozó szabályok

- 15.) Az Európai Parlament és a Tanács 1999/5/EK irányelve (1999. március 9.) a rádióberendezésekről és a távközlő végberendezésekről, valamint a megfelelőségük kölcsönös elismeréséről
- 16.) Az Európai Parlament és a Tanács 2002/21/EK irányelve (2002. március 7.) az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról (Keretirányelv)
- 17.) Az Európai Parlament és a Tanács 2002/22/EK irányelve (2002. március 7.) az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról (Egyetemes szolgáltatási irányelv)
- 18.) European Parliament resolution on the Commission communication eEurope 2002: Accessibility of Public Web Sites and their Content (COM(2001) 529 - C5-0074/2002 - 2002/2032(COS))
- 19.) European Commission communication eEurope 2002: Accessibility of Public Web Sites and their Content (COM(2001) 529)
- 20.) Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról
- 21.) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának „A mindenki számára hozzáférhető információs társadalom felé” COM(2008) 804 végleges

VI. Közbeszerzési eljárásokra vonatkozó szabályok

- 22.) Az Európai Parlament és a Tanács 2004/17/EK irányelve (2004. március 31.) a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2004/18/EK irányelve (2004. március 31.) az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról.

VII. A Támogatási Alapokra vonatkozó szabályok

- 23.) A Tanács 1083/2006/EK rendelete (2006. július 11.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

VIII. A társadalmi életben való részvétel egyéb területeire vonatkozó szabályok

- 24.) 2003/C 134/05 2003. május 6-ai Európai Tanácsi határozat a kulturális infrastruktúra és kulturális tevékenységek fogyatékos emberek általi hozzáférhetőségért

- 25.) Régiók Bizottságának véleménye a fogyatékossggal élők akadálymentes Európájáról 2001/C 144/21)
- 26.) Az Európai Parlament határozatai a jelnyelvekről a siket emberek számára (1988)
- 27.) Javaslat a Tanács irányelve a személyek közötti, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékossggra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról {SEC(2008) 2180} {SEC(2008) 2181} /* COM/2008/0426 végleges - CNS 2008/0140 */
- 28.) Az Európai Unió Tanácsa és a Tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott állásfoglalása [2008. március 17.] a fogyatékossggal élők helyzetéről az Európai Unióban
- 29.) Az Európai bizottság közleménye az Európai Fogyatékosügyi Akciótervről (COM(2003) 650) A Bizottság Közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai gazdasági és Szociális bizottságnak és a Régiók Bizottságának - A fogyatékkal élők helyzete az Európai Unióban: a 2008–2009-es európai cselekvési terv {SEC(2007)1548} /* COM/2007/0738 végleges */
- 30.) Recommendation from the Commission to the Council in order to authorise the Commission to participate in the negotiations of an international legally binding instrument to promote and protect the rights and dignity of persons with disabilities /* SEC/2003/0116 final */
- 31.) Javaslat: a Tanács határozata a fogyatékkal élők jogairól szóló ENSZ-egyezménynek és fakultatív jegyzőkönyvének az Európai Közösség nevében történő aláírásáról /* COM/2007/0077 végleges */
- 32.) Európai Parlament határozata a fogyatékossggal élő személyek jogainak és méltóságának védelméről szóló ENSZ jogilag kötelező eszköze érdekében (COM(2003) 16 — 2003/2100(INI))
- 33.) Az Európai Tanács 2003/C 175/01 határozata a fogyatékos emberek foglalkoztatásának és társadalmi beilleszkedésének elősegítéséről
- 34.) Az Európai Tanács (2003/C 134/04) határozata a fogyatékos tanulók és diákok emberek esélyegyenlőségéről az oktatásban és a képzésben

3. Fejezet: A helyi önkormányzatok számára kiküldött kérdőív

4. Fejezet: A helyi önkormányzatok által visszaküldött válaszok értékelése

5. Fejezet: A Tanulmány általános tapasztalatai és iránymutatásai

IV. A MOZGÁSSÉRÜLTEK BUDAPESTI EGYESÜLETÉNEK BEMUTATÁSA

„BRÜSSZELTŐL BUDAPESTIG” SZEMINÁRIUM

A FOGYATÉKOS EMBEREKET ÉRINTŐ
EURÓPAI UNIÓS JOGANYAG ÁTÜLTETÉSE
A NEMZETI ÉS A HELYI SZÍNTŰ SZABÁLYOZÁSOKBA

A rendezvény szervezője:

MOZGÁSSÉRÜLTEK BUDAPESTI EGYESÜLETE

A rendezvény időpontja:

**2009. február 12. (csütörtök) 09:00 – 16:00
és 2009. február 13. (péntek) 09:30 – 14:00**

„BRÜSSZELTŐL BUDAPESTIG”

Program 2009. február 12. csütörtök

9:00- 9:30	Regisztráció
9:30: 9:45	Megnyitó Norvég Civil Támogatási Alap keretében sorra kerülő program ismertetése Szöllősiné Földesi Erzsébet, Mozgássérültek Budapesti Egyesülete
9:45 – 10:15	Az akadálymentesítés jogi keretei az Európai Unióban Janina Arsenjeva, Európai Fogyatékosügyi Fórum
10:15–10:30	Az akadálymentesítés követelményei a magyar közbeszerzési szabályozásban dr. Kele Mária
10:30 – 10:50	Egyenlő bánásmód a foglalkoztatásban (Jogesetek, kapcsolódó jogi szabályozás) dr. Pomykala-Gombos Annamária
10:50 – 11:05	Kávészünet
11:05 – 11:20	Az Egyenlő Bánásmód Hatóság működése, tevékenysége dr. Pomykala-Gombos Annamária
11:20 – 11:50	Európai Unió szabályozás az akadálymentes közlekedésért Janina Arsenjeva, Európai Fogyatékosügyi Fórum
11:50 – 12:10	A fogyatékos légiutasok jogai az Európai Unióban Szöllősiné Földesi Erzsébet, Mozgássérültek Budapesti Egyesülete
12:10 – 12:25	A fogyatékos emberek parkolása az Európai Unióban Bárdi Gábor, Mozgássérültek Budapesti Egyesülete
12:25 – 13:30	Ebédészünet
13:30 – 14:00	Információs és kommunikációs akadálymentesítés az EU-ban Janina Arsenjeva, Európai Fogyatékosügyi Fórum
14:00 – 14:20	A fogyatékos emberek helyzete a magyar médiában Dr. Tímár János, ORTT
14:20 – 14:40	Az EU közösségi politikájának érvényesítése az oktatásban Nagy Gyöngyi Mária, Oktatási Minisztérium
14:40 – 15:00	A Szociális és Munkaügyi Minisztérium illetékességi körébe tartozó EU-s jogszabályok Kemény Péter, Szociális és Munkaügyi Minisztérium
15:00 – 15:20	A fogyatékos emberek az Európai Unióban Hegy Gyula, Európai Parlamenti Képviselő

„BRÜSSZELTŐL BUDAPESTIG”

Program 2009. február 13. péntek

9:00 – 9:30	Regisztráció
9:30 – 10:00	Az akadálymentesítés helyzete a magyar közlekedésben Szigeti Dániel, KHEM Közlekedési Szolgáltatások Főosztálya
10:00 – 10:15	A fogyatékos emberek az Európai Unióban. Új lehetőség az európai politikában Kósa Ádám, Európai Parlamenti Képviselő jelölt
10:15 – 10:30	Az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának fogyatékossgal élők alkotmányos jogainak érvényesülését vizsgáló projektje – „Méltóképpen másképp” Lux Ágnes, OBH
10:30 – 11:00	Fogyatékossgal élőket érintő Európai Unió szabályozás dr. Gurbai Sándor, OBH
11:00 – 11:15	Kávészünet
11:15 – 11:35	A fogyatékos emberek esélyegyenlősége a magyar jogi szabályozásban dr. Hegedűs Lajos, Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége
11:35 – 12:00	Az Országos Fogyatékosügyi Tanács sajátos szerepe az Európai Unió szabályozások érvénye- sítésében hazai nemzeti és helyi szintű szabályozásokban Horváth Péter, Országos Fogyatékosügyi Tanács
12:00 – 12:20	A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezményrel kapcsolatos EU-s álláspont Búzás Katalin, Külügyminisztérium
12:20 – 12:30	Zárszó
12:30 – 13:30	Ebéd

Bevezetés

Az Európai Unió jogi szabályozásának hatása a fogyatékos emberek életére

2004-ben hazánk csatlakozott az Európai Unióhoz, ahhoz a közösséghez, amely a legalapvetőbb értékek közé sorolja az emberi jogokat. Az emberi jogokat az Unióhoz csatlakozni kívánó országoknak is tiszteletben kell tartaniuk.

2004. május 1-jétől nemcsak a magyar törvények és egyéb jogszabályok, kötik a jogalkalmazókat, hanem a magyar jogszabályokkal átültetett közösségi jog és a közvetlenül hatályosuló közösségi jog is. A közösségi jog számos olyan szabályozással, rendelkezéssel gazdagítja a magyar jogrendszert, amely a fogyatékos emberek életére is hatással van. Megnőtt tehát hazánkban azoknak a szabályozásoknak a köre, amely az élet különböző területein figyelembe veszi a fogyatékos emberek igényeit és kötelezi a jogalkalmazókat olyan rendelkezések betartására, amelyek elősegítik a fogyatékos emberek társadalmi integrációját.

Az Európai Unió fogyatékos emberekre vonatkozó szabályozási struktúrájára az általános antidiszkriminációs elvárásen kívül kiterjed a foglalkoztatásra, a vasúti, közúti, légitörlekedés fejlesztésére, az információs és kommunikációs technológia szabályozására, a közbeszerzési eljárásokra, a mozgásukban akadályozott személyek parkolására, stb.. Más területeken, mint pl. az oktatáspolitikai, regionális politika, különféle szolgáltatások biztosítása, alapvetően csak a gazdaság fejlesztés kiszolgálása, a szabad munkaerő áramlás feltételeinek megteremtése oldaláról jelennek meg egységes szabályozási elvek. Mind az általános antidiszkriminációs, mind pedig a részpolitikai szabályozások vagy közvetlenül vagy közvetve - hazai szabályozásba átültetve - válnak a hazai jogrend részévé.

Kiemelendő az európai pénzügyi alapok, pl. a Strukturális Alapok szerepe is a fogyatékos emberek életében. A Strukturális Alapok 2007-2013-ra vonatkozó célkitűzései magukban foglalják az Unió egyes részeit, régiói közti különbségek mérséklését, az elmaradott, kevésbé fejlett régiók felzárkózásának elősegítését és a határokon átnyúló együttműködések támogatását.

A Strukturális Alapok közé tartozó Európai Regionális Fejlesztési Alap célja pl. a magán- és állami beruházások támogatása a regionális egyenlőtlenségek csökkentésével, a régiók fejlődésének és szerkezetátalakításának segítése, a gazdasági és szociális kohézió erősítésének támogatása. A támogatások fő területei: termelő beruházások (fenntartható munkahelyek megteremtése, KKV szektor közvetlen beruházásai) infrastruktúra helyi és regionális kezdeményezések, mind-mind hatással lesznek a fogyatékos emberek életére.

Nagyon fontos szerepe lehet és kell, hogy legyen az Európai Szociális Alapnak a fogyatékos személyek számára, amelynek fő célja a munkanélküliség csökkentése és felszámolása, a magas szintű foglalkoztatás elősegítése, a gazdaságilag inaktív személyek munkaerő piaci részvételének előmozdítása. Ennek az Alapnak szánták azt a szerepet, hogy támogassa a társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet, a hátrányos helyzetű csoportok, a fiatalok, a nők és férfiak azonos esélyeinek biztosítását.

Rendkívül fontos a Kohéziós Alap szerepe is, ahol a támogatott tevékenységek közé tartozik pl. a transzeurópai közlekedési hálózattal összefüggő infrastruktúrási beruházások, amelyek akadálymentes kialakítása nélkül a fogyatékos emberek még hátrányosabb helyzetbe kerülnek.

Az Európai Unió fogyatékos személyekre vonatkozó jogi szabályozásának és az Európai pénzügyi alapok felhasználási követelményeinek ismerete nélkül a fogyatékos emberek szervezetei nem tudják a jogszabályok nyújtotta eszközöket felhasználni érdekérvényesítő tevékenységük során.

A Mozgássérültek Budapesti Egyesülete ezt a feladatot vállalta fel, abban a projektben, amely az ÖKOTÁRS Alapítvány és közreműködő partnerei által felkért független szakértői bizottság döntése alapján támogatást nyert az EGT nem európai uniós tagállamai – Norvégia, Liechtenstein és Izland – által létrehozott Alapokból, a „Civil szervezetek érdekképviselési és jogérvényesítő képességének fejlesztése” ezen belül „az EU-s közösségi joganyag magyarországi elterjesztésével, adaptálásával kapcsolatos érdek- és jogvédelem” témakörben. A projekt lebonyolító szervezete a Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány volt.

Projekt célja

A projekt címe: A fogyatékos embereket érintő EU-s közösségi joganyaggal, ennek hazai adaptálásával, valamint a helyi szintű döntéshozatalra való hatásával kapcsolatos információk terjesztése, elemzése a fogyatékos emberek érdekvédő szervezeteinek megerősítésére.

A projekt célja volt, hogy megismertesse a fogyatékos embereket érintő európai uniós jogi szabályozást a fogyatékos emberek érdekvédő egyesületeinek képviselőivel, bemutassa az európai uniós szintű döntéshozatalnak a magyar jogi szabályozásba történő átültetését, az hiányok feltárását.

A projekt célja volt továbbá annak áttekintése, hogy az Európai Unió fogyatékosügyi politikája, jogi szabályozása, valamint az ennek végrehajtására hivatott nemzeti szabályozás hogyan hat vagy hathatna a helyi (a projekt esetében a budapesti, illetve Budapest kerületi) döntéshozatalra.

A projekt keretében végzett feladatok

Seminárium a fogyatékos embereket érintő európai uniós jogszabályokról

Megrendezésre került egy szeminárium, amely előadások keretében nyújtott átfogó képet a fogyatékos embereket érintő európai uniós szabályozásokról. A szeminárium előadói között voltak az Európai Parlament képviselői, ill. – közvetlen az európai parlamenti választások előtti időszak lévén – a parlamenti képviselők jelöltek; az Országgyűlési Biztosok Hivatalának és az Egyenlő Bánásmód Hivatalának szakértői, az illetékes minisztériumok képviselői, valamint a fogyatékosügy európai és hazai civil képviselői. A kétnapos szemináriumon 5 országos képviseletű fogyatékos embereket képviselő civil szervezet, a mozgássérült embereket városi és megyei szinten képviselő szervezetek, valamint a Mozgássérültek Budapesti Egyesületének 20 kerületi szervezete részéről mintegy 80 résztvevő ismerkedhetett meg az e társadalmi csoportra vonatkozó európai uniós szabályozással.

Tanulmány a fogyatékos embereket érintő fontosabb európai uniós jogszabályok hazai jogba történő átültetésének vizsgálatára

A szemináriumot követően munkacsoport vizsgálta az EU-s szabályozás hazai jogba történő átültetésének megfelelőségét. Elkészült a fogyatékos emberekre vonatkozó legfontosabb európai uniós jogszabályok listája. A munkacsoport megjelölte a kigyűjtött európai uniós jogszabályoknak a fogyatékos emberekre vonatkozó rendelkezéseit és megvizsgálta, hogy mely hazai jogszabályok és azoknak mely rendelkezései ültetik át az európai uniós jogi szabályozásokat a magyar jogrendszerbe. A tanulmány vizsgálta, hogy az átültetés megfelelően tükrözi-e az Európai Uniói jogalkotó szándékát, vagy annak csak részben felel meg és melyek azok a hiányosságok, amelyek további hazai szabályozást igényelnek.

Kérdőíves felmérés a fogyatékos embereket érintő európai uniós jogszabályok rendelkezéseinek helyi önkormányzati szinten történő alkalmazásáról

A Mozgássérültek Budapesti Egyesülete nagyon fontosnak tartotta, hogy az Európai Unió jogi szabályozása és ezek hazai jogba történő átültetése megjelenjen a helyi szintű, önkormányzati szabályozásokban, döntésekben és intézkedésekben is. Ezek a döntések, intézkedések ugyanis még közelebb érintik a fogyatékos emberek életét, hiszen helyi szintű sajátosságokhoz igazodva, helyi problémákra adnak valamilyen választ, megoldást.

Az európai uniós szabályozások betartásának monitorozása a helyi szintű döntésekben, intézkedésekben egy reprezentatív kérdőíves felmérés alapján készült el. A kérdőív meghívkozta a fogyatékos emberekre vonatkozó legfontosabb európai uniós jogszabályokat és azok végrehajtásával tett fel kérdéseket. Ezáltal a kérdőíven keresztül az önkormányzatok egy átfogó képet kaphattak a vonatkozó európai uniós jogszabályokról. A kérdőívet megküldtük Budapest kerületi önkormányzatainak, valamint Budapest Főváros Önkormányzatának. A válaszokat kiértékeljük. E kiadvány tartalmazza a kérdőívek kiértékelésének eredményét, amely elősegíti annak a jövőbeni stratégiának a kidolgozását, amelyet a helyi szinten működő fogyatékosügyi szervezetek alkalmazhatnak az európai szabályozások végrehajtásának helyi szinten történő kikényszerítésére.

Ajánljuk ezt kérdőívet az országban működő fogyatékos emberek helyi szervezeteinek is, akik a kérdőívre adott válaszok alapján ellenőrizni tudják, hogy az EU-s szintű jogszabályok végrehajtására létrejött magyar magas szintű jogszabályok hogyan érvényesülnek a helyi szintű döntéshozatalban, valamint azt hogy a helyi szintű döntéshozatal, intézkedések nincsenek-e ellentétben a felsőbb szintű szabályozásban előírtakkal.

Összefoglalás

Magyarország 2004-es Európai Unió csatlakozását követően a magyar fogyatékos emberek jogait védő szabályozások tere bővült a közösségi jog által szabályozott területeken. A fogyatékos emberek érdekvédelmi szervezeteinek hatékony működéséhez feltétlenül szükséges a jogaikat védő jogszabályok megfelelő ismerete. A vonatkozó európai uniós jogszabályok ismeretén túl a fogyatékos emberek szervezeteinek feladata kell, hogy legyen annak ellenőrzése, hogy e jogszabályok hogyan kerültek átültetésre a magyar jogrendszerben, és ezek végrehajtása megfelelő-e. Amennyiben a monitorozás hiányosságokat tár fel, a fogyatékos emberek szervezeteinek további lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy európai uniós szinten lefektetett jogaiknak érvényt szerezzenek nemzeti és helyi szinten.

E kiadvány átfogó információt nyújt a fogyatékos emberek szervezeteinek a vonatkozó európai uniós jogszabályokról és az őket átültető magyar jogszabályokról. A kiadvány tartalmaz egy kérdőívet is, amellyel a fogyatékos emberek helyi szervezetei felmérhetik, hogy érvényes-e a kiadvány címe „Brüsszeltől – Budapestig”, és valóban eljutnak-e a Brüsszelben hozott döntések a helyi szintekig.

Budapest, 2009. július 31.

Szöllősiné Földesi Erzsébet

elnök

Mozgássérültek Budapesti Egyesülete

A pályázat témája

A fogyatékos embereket érintő EU-s közösségi joganyaggal, annak

- hazai adaptálásával, valamint
- a helyi szintű döntéshozatalra való hatásával kapcsolatos információk
 - terjesztése,
 - elemzése

A pályázat célja

A fogyatékos emberek érdekvédő szervezeteinek megerősítése

- Budapest kerületei
- Budapest főváros
- Vidéki városok
- Országos szinteken

Eszközök

- A fogyatékos embereket érintő EU-s jogi szabályozás megismertetése
- Az EU-s szintű döntéshozatalnak a magyar jogi szabályozásba történő átültetésének megismertetése, monitorozása
- A hiányosságok feltárása
- Az EU fogyatékosügyi szabályozása, valamint az ennek végrehajtására hivatott nemzeti szabályozás hogyan hat vagy hathatna a helyi döntéshozatalra

EU szabályozások/döntések fontossága a tagállamok számára

- EU-s szintű szabályozás számos területen
- Hatás a tagállamok működésére
- nemzeti szabályozások legalább 2/3-a az EU szintű szabályozásokon alapszik,
- vagy azokat az EU szabályozások befolyásolják

EU döntések fontossága a tagállamok számára

- döntés a pénzügyi alapokról
- nagysága, elosztása
- Strukturális Alapok
- EU Kutatási keretprogram

Miért fontos az EU a fogyatékos emberek számára

- Az élet különböző területeire vonatkozó szabályozásban igényeinket figyelembe vegyék,
- fő pénzügyi alapok által támogatott programoknak részesei legyenek.

Miért fontos az EU a fogyatékos emberek számára

- EU jogi kezdeményezéseket tehet a hátrányos megkülönböztetés megszüntetésére
- EU jogi kezdeményezéseket tehet az élet számos területén, amely a fogyatékos embereket érinti (mainstreaming disability)
- EU nyitott koordináció módszere

A fogyatékos emberek szervezeteinek fokozott együttműködésének szükségessége

- Az EU jogok szakértőjének lenni nagyon időigényes és költséges folyamat
- Humán és anyagi források összehozása e célra
- Megosztani az e területen rendelkezésre álló képességet és tudást a többi tagszervezettel.

Tevékenységek a projektben

- EU-szabályozások gyűjtése
- Az EU fogyatékos emberekre vonatkozó szabályozását bemutató szeminárium
- Az előadások anyagainak összegyűjtése
- Az EU-s szabályzás és a hazai szabályzást összehasonlító munkacsoport

Tevékenységek a projektben

- Budapesti szabályozást vizsgáló munkacsoport (monitorozás szempontrendszere, kérdőív összeállítása, eljuttatása kerületi önkormányzatoknak és a fővárosi önkormányzatnak)
- A monitorozás szolgáló szempontrendszer és kérdőív elküldése vidéki városok fogyatékos embereket képviselő szervezeteinek)
- A budapesti, kerületi kérdőív kiértékelése, önkormányzatoknak történő elküldése
- A kiadvány elkészítése

Miért fontos a projekt a fogyatékos emberek szervezetei számára

- Szervezeteknek nincs elég információja az EU fogyatékosügyi politikájáról és az EU tagság következményeiről.
- Fontos ismerni, hogy az EU mit tud tenni a fogyatékos emberekért és mit nem tud tenni.
- Tudni kell mi európai uniós hatáskör és mi marad a nemzeti és helyi hatóságok hatáskörében.
- Felkészülés az EU intézményeivel való együttműködésre
- nemzeti szinten kiaknázni az Acquis communautaire adta lehetőségeket a fogyatékosügy területén

Miért fontos a projekt a fogyatékos emberek szervezetei számára

Megerősítik tevékenységüket

- új jogi szabályozások kezdeményezésében
- a meglévő szabályozások monitorozásában

Fontosnak tartják részvételüket

- az EU Parlamenti választásokon
- A 2011-es EU elnökség ideje alatt

**European
disability
forum**

Janina Arsenjeva
Európai Fogyatékosügyi
Fórum
2009. február 12.
Budapest

One million for Disability
Take a step, make a change

10 YEARS

I. Európai Fogyatékosügyi Fórum

- ✓ A fogyatékos emberek ernyőszervezete 1997 óta
- ✓ Harc a fogyatékos emberek jogaiért és hátrányos megkülönböztetése ellen az EU politikájában és jogi szabályozásában
- ✓ A fogyatékos emberek és saját maguk érdekeit képviselni nem képes személyek szüleinek ernyőszervezetei az EU minden országában, Izlandon és Norvégiában
- ✓ Különböző fogyatékosokat képviselő európai non-profit szervezetek

One million for Disability
Take a step, make a change

10 YEARS

EDF és az EU intézményei

- ✓ "Semmit Rólunk Nélkülünk"
- ✓ Az EDF tevékenységét az EU hatáskörébe tartozó minden vonatkozó tartozó területen kifejti
- ✓ Partnerségi viszonyt alakít ki minden közszférát és magánszférát képviselő illetékesel
- ✓ Támogatja az Európai Parlament Fogyatékosügyi Csoportját
- ✓ Kapcsolatban áll a tagállamok brüsszeli képviselőivel, és tagjain keresztül a tagországokkal
- ✓ Tagja a Szociális Platformnak és az Európai Női Lobbinak, szoros kapcsolatban áll szakszervezetekkel, fogyasztói és ifjúsági szervezetekkel

One million for Disability
Take a step, make a change

10 YEARS

Eddigi fontos eredményeink

- ✓ EC alapszerződés 13. cikke, 1997
- ✓ Hivatkozás a fogyatékosokra az Alapvető Jogok Kartájában
- ✓ Foglalkoztatási Direktíva 2000
- ✓ EU buszok és távolsági buszok Direktíva
- ✓ EU közbeszerzési Direktíva
- ✓ Rendelet a fogyatékos vasúti és légi utasok jogairól
- ✓ EU Strukturális Alapokra vonatkozó rendeletek
- ✓ Telekommunikációs csomag
- ✓ Audiovizuális Média Szolgáltatások Direktíva 2007

One million for Disability
Take a step, make a change

10 YEARS

EU jogi aktusok

- **Rendeletek** – közvetlenül alkalmazandók és kötelező erejükre mindenki, nincs szükség hazai jog intézkedésre
- **Direktívák** – a cél elérése kötelező, a végrehajtási intézkedéseket a tagállamokra bízák
- **Határozatok** – közvetlenül alkalmazandók és kötelező erejük a címzettre nézve, nincs szükség jogi intézkedésre
- **Vélemények és ajánlások** – nincs kötelező erejük

One million for Disability
Act today for tomorrow's society

10 YEARS

Foglalkoztatási Direktíva 2000 5. cikk – egyszerű alkalmazkodás

[Egyszerű alkalmazkodás], azt jelenti, hogy a munkaadóknak meg kell tenniük a megfelelő és az adott esetben szükséges intézkedéseket, hogy a fogyatékos személy számára lehetővé váljon a munkához jutás, a munkában való részvétel, az át- vagy továbbképzés, kivéve, ha az ilyen intézkedés aránytalanul nagy terhet ró a munkaadóra.

One million for Disability
Take a step, make a change

10 YEARS

De...

- Sok fogyatékos embert nem részesítenek védelemben, mert a fogyatékoság meghatározása hiányzik
- Védelmet nyújt a már munkában lévő személyeknek, de nem a munkához jutásban
- Az egyszerű alkalmazkodás biztosításának hiánya hátrányos megkülönböztetésnek számít?
- Az áldozatok egyedül maradnak!

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

Foglalkoztatási Direktíva 2000 18. cikk - végrehajtás

- A tagállamok legkésőbb 2003. december 2-ig meghozzák azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek megfeleljenek.... Annak érdekében, hogy a különleges körülményeket tekintve vegyék, a tagállamoknak szükség esetén 2003. december 2-ától további három, azaz összesen hat év áll rendelkezésükre, hogy végrehajtsák ennek az irányelvnek az életkori és fogyatékoságon alapuló hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó rendelkezéseit.

One million for Disability
Act today for tomorrow's society

10 YEARS

A hatálybalépés óta

- **Chacon Navas eset, Európai Bíróság (ECJ)** – a fogyatékosok meghatározása
 - „fogyatékos” fogalma olyan korlátozottságként értendő, amely különösen valamilyen testi, szellemi vagy lelki ártalmon alapul, és az érintettet akadályozza a szakmai életben való részvételben.
 - Fenntartja a fogyatékosok orvosi meghatározását!
- **Coleman eset, Európai Bíróság (ECJ)** – fogyatékos személyek társítás útján történő diszkriminációja

One million for Disability
Act today for tomorrow's society

10 YEARS

Eljárás jogi harmonizálási hiányosságok miatt

- CZ, ET, IRL, GR, FR, IT, HU, MT, NL, FI, SE az érintettek
- Főbb problémák:
 - A 'foglalkoztatás' szűk körű értelmezése (nem fedi le az önfoglalkoztatást vagy a civil szolgáltatásokat)
 - A hátrányos megkülönböztetés meghatározása
 - Ésszerű alkalmazkodás!
 - Segítségnyújtás a hátrányos megkülönböztetés áldozatainak

One million for Disability
Take a step, make a change

10 YEARS

Problémák

- Mi értelme van a hátrányos megkülönböztetés mentes munkahelyi környezetnek, ha az élet más területein jelen van a hátrányos megkülönböztetés?
 - Hozzáférés a megfelelő oktatáshoz
 - Akadálymentes közlekedés
 - Hozzáférés a szociális szolgáltatásokhoz és a személyi segítőhöz

NYILVÁNVALÓ JELEK ARRA, HOGY
TÖBB TERÜLETEN SZÜKSÉGES A
SZABÁLYOZÁS!

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

EU Direktívák a közbeszerzésről 2005

- Megadja a lehetőséget a szerződést kötő hatóságnak, hogy segítse elő az épített környezet hozzáférését mindenki, beleértve a fogyatékos emberek, számára is.
- Az akadálymentesség nem kötelező, de lehetséges kritérium a direktíva alapján!

One million for Disability
Take a step, make a change

10 YEARS

Közbeszerzés: alapelvek

- Vállalatok társadalmi felelőssége
- Tervezés mindenki számára
- Demográfiai változás Európában
- Gazdasági hatásai és lehetőségei
- NB! www.build-for-all.net

One million for Disability
Act today for tomorrow's society

10 YEARS

EU Strukturális Alapok 2007-2013

- A legfontosabb EU pénzügyi eszköz a társadalmi és gazdasági fejlesztésre
- Az EU költségvetésének több, mint 35%-át teszi ki és évente 43 milliárd eurót jelent
- Több országban befolyásolja a nemzeti politikát, különösen az EU átlagának 75% alatti GDP/fő mutatójú tagországokban.

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

EU Strukturális Alapok 2007-2013

- **Európai Szociális Alap** – a foglalkoztatás és a társadalmi befogadás fő eszköze
- **Európai Regionális Fejlesztési Alap** – infrastruktúra fejlesztés finanszírozása az EU tagállamokban
- **Kohéziós Alap** – a közlekedési és környezeti projektekre összpontosít az EU átlagának 90% alatti GDP/fő mutatójú országokban

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

EU Strukturális Alapok 2007-2013

A szabályozások fontos horizontális szempontokat tartalmaznak a fogyatékos emberek számára:

- Hátrányos megkülönböztetés tilalma,
- Teljes körű hozzáférés a fogyatékos emberek számára,
- Partnerség a civil szervezetekkel az alapokkal támogatott programok előkészítésében, végrehajtásában, monitoringjában és értékelésében.

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

EU Strukturális Alapok 2007-2013

A tagállamoknak egyeztetni kell a Bizottsággal

- a Nemzeti Stratégiai Referencia Keretet
- az operatív programokat (speciális célok és célkitűzések)

Minden tagállamnak létre kell hoznia

- Irányító hatóságokat (az Alapok végrehajtásának ellenőrzésére)
- Monitoring bizottságokat (az Alapok és az Operatív Programok összhangjának biztosítására) – a civil szervezetek bevonása kötelező!

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

Állami támogatási rendelet a fogyatékos dolgozók foglalkoztatására és szakképzésére adatható állami támogatásokról

- Fogyatékos emberek foglalkoztatásának elősegítése a verseny feltételek hátrányos befolyásolása nélkül: a középsúlyos fogyatékos személyek 56%-a (a súlyosan sérült fogyatékos személyek 78%-a) nem vesz részt a foglalkoztatásban!
- Támogatás és munkahelyi adaptáció biztosításával lehetővé teszi, hogy fogyatékos dolgozók munkában maradjanak
- Kompenzációt nyújt a foglalkoztatónak az érintett dolgozó alacsonyabb teljesítményére, a foglalkoztatásával járó többlet költségek fedezetére, vagy védett foglalkoztatás létrehozásának és fenntartásának költségeire.

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

EU rendelet a fogyatékos légi utazók jogairól, 2006

- Hátrányos megkülönböztetésnek számít: beszállás megtagadása fogyatékos alapján, segítségnyújtás hiánya, méltánytalan bánásmód, segítség nyújtásért költség felszámítása, sérült berendezések kártérítésének hiánya...
- Egyetlen légitársaság sem tagadhatja meg a beszállást fogyatékos alapján;
- A fogyatékos személyeket szükségleteiknek megfelelő segítségnyújtásban kell részesíteni az indulási ponttól az érkezési pontig, valamint az egész utazás ideje alatt;
- A segítségnyújtás költségmentes, amelyet olyan személyzet lát el, amelyrészt vett fogyatékos emberek egyenjogúságáról és a fogyatékosokkal kapcsolatos tudatosság növeléséről szóló képzésen;
- Kompenzáció a mozgást segítő eszközök megromlása, szankció a reptereknél és légitársaságoknál a rendelet megsértése esetén.

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

A rendelet hiányosságai

- Megtagadható a fogyatékos emberek szállítása jogi szabályozás által előírt fogyatékosok specifikus biztonsági előírások betartása érdekében;
- Jogszabályi bizonytalanság a mozgást elősegítő eszközöket ért rongálódás vagy elvesztés esetén járó kártérítés összegének nagyságáról;
- Nem jár kártérítés a hátrányos megkülönböztetés áldozatainak → visszatartja a személyeket a panasztevéltől → a légitársaságok/repülőterek továbbra is hátrányos megkülönböztetést alkalmaznak!
- Nincsen összehangolt minőségi szabvány a segítségnyújtásra az EU repülőterein;
- Nincsen összehangolt képzési program a repülőtereken a fogyatékos emberek egyenjogúságáról és a fogyatékosokkal kapcsolatos tudatosság növeléséről

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

Autóbusz és távolsági autóbusz direktíva 2001

- Az újonnan gyártott autóbuszok tervezési kritériumait tartalmazza:
 - Legalább egy kerekesszék számára alkalmas ajtó;
 - Kerekesszék számára alkalmas tér kialakításának szükségessége a buszon;
 - Legalább 4 fenntartott ülés mozgásában akadályozott személyek számára; hely vezető kutyá számára;
 - A jármű megfelelő belső világítása és közvetlen külső világítása a látás sérült személyek biztonságos le- és felszállásának biztosítására.
 - Elérhető kommunikációs berendezések a fenntartott ülések és kerekesszékek számára kialakított helyek közvetlen közelében.

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

Autóbusz és távolsági autóbusz direktíva: realitások

- 2005 – EDF kibocsátott egy végrehajtási útmutatót
- 2008-ig a direktíva minden része megfelelően átültetésre került a nemzeti szabályozásokba;
- De, csak az újonnan gyártott autóbuszokra vonatkozik ez a kötelezettség; semmi nem tartja vissza a cégeket, hogy régi, nem akadálymentesen kialakított autóbuszokat vásároljanak meg

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

Vasúti közlekedésben résztevő utazók jogai, 2007

- Alkalmazása előkészítés alatt
- A vasúti társaságok félnek a többlet költségtől vagy a jelenlegi rendszerek megváltoztatásától
- Kihívást jelent a vasúti üzemeltetők és a fogyatékos emberek szervezetekének együttműködése!

A vasút akadálymentességének műszaki jellemzői:

- Hatása csak sokára lesz érzékelhető!
- Sok az elvárás és csak a nagyobb állomásokra vonatkozik

One million for Disability
make disability discrimination history

10 YEARS

EU szabályozási keret az elektronikus kommunikációra

- A keret jelenleg felülvizsgálat alatt van és van esély a javítására!
 - Kapcsolat a terminálok és a szolgáltatások között
 - Intézkedések, hogy a fogyatékos felhasználók számára hozzáférhetőek és megfizethetőek legyenek a szolgáltatások
 - A sürgősségi és veszélyhelyzeti berendezéseknek a hozzáférhetősége másokkal egyenlő módon

 One million for Disability
 make disability discrimination history
 10 YEARS

Audiovizuális média szolgáltatások direktíva 2007

- Tagállamoknak *ösztönöznie* kell, hogy a média szolgáltatók szolgáltatásaikat fokozatosan tegyék hozzáférhetővé *látás vagy hallássérült* személyek részére.
- Nincs határidő a teljes körű hozzáférhetőség elérésére
- Könnyen érthető programokra, tömör és zsargon mentes képernyő menükre, egyszerű elrendezésre vagy nem félreérthető navigálási jellemzőkre vonatkozó előírásokat nem tartalmaz!
- Tilos a kereskedelmi kommunikáció, ha előítéletes és sérti a fogyatékos emberek méltóságát, valamint ha tartalmaz vagy elősegíti a hátrányos megkülönböztetést fogyatékoság alapján.

 One million for Disability
 make disability discrimination history
 10 YEARS

Audiovizuális média szolgáltatások direktíva: végrehajtás

- 2011. december 19-ig a Bizottság beszámolót nyújt be a direktíva alkalmazásáról
- A fogyatékosügyi vonatkozású rendelkezések átültetésére vonatkozó információt tartalmazó Bizottsági beszámoló a hozzáférhetőség javításához vezet és támogatja majd a direktíva további felülvizsgálatára vonatkozó kérelmet
- EDF elkészített egy segédletet a tagjai számára
- EDF tagoknak MOST kell cselekedni!

 One million for Disability
 make disability discrimination history
 10 YEARS

Audiovizuális média szolgáltatások direktíva: végrehajtás

- A direktíva hozzáférhetőségre vonatkozó rendelkezései minimum, nem maximum követelmények → a tagállamoknak többre kell törekedni:
 - Minden típusú fogyatékossgal élő személyre kell hivatkozni;
 - Javasolni kell a feliratozás, jelnyelvi tolmácsolás és az audio leírás minimum szintjének elérését egy meghatározott határidő megjelölésével;
 - Az általános érdeklődésre tartó programok közül a mindenki számára hozzáférhetően elkészített programoknak kell elsőbbséget adni (új programok....)
 - Hivatkozni kell bármilyen EU szabványra, ha van ilyen

Az akadálymentesítés követelményei a magyar közbeszerzési szabályozásban

A 2003. évi CXCVIII. törvény szól a közbeszerzésekről, rendelkezik annak hazai szabályozásáról. A törvény meghatározza, hogy kik minősülnek ajánlatkérőnek, kikre terjed ki a törvény hatálya, milyen tárgyú beszerzések esetén (pl: árubeszerzés, építési beruházás) kell a közbeszerzési eljárást lefolytatni és milyen értékű beruházások esnek a közbeszerzés körébe.

A közbeszerzések szabályozásának célja, hogy biztosítsa az államháztartási forrásokból lebonyolított beszerzések átláthatóságát, nyilvánosságát, a közpénzek hatékony felhasználását és az esélyegyenlőségen alapuló tisztá verseny megvalósulását.

A törvény által megfogalmazott közbeszerzési szabályrendszer a versenyelvű szabályai révén azt segíti elő, hogy a közbeszerzési szerződéseket mindenfajta diszkrimináció nélkül, a legjobb ajánlatot tevő nyerve el, így biztosítsa az ajánlattevők esélyegyenlőségét a közbeszerzésre irányuló szerződések elnyerése tekintetében.

A törvény legfontosabb rendelkezése közé sorolhatjuk, hogy egyes horizontális (környezetvédelmi és ún. „szociális”) szempontok is érvényesíthetővé váltak a közbeszerzésekben.

A közbeszerzési törvény módosítását képező EU-s irányelvnek nagyon fontos reformeleme, hogy nagyobb és szabályozottabb terepet ad a közérdekű célok érvényesíthetőségének, és ennek alapján a magyar törvény is bevezeti az irányelvben meghatározott lehetőségeket a hazai közbeszerzési jogba.

A törvény 4 pontján jelennek meg a fogyatékosüggyel és az akadálymentesítéssel kapcsolatos szempontok.

1. Újraszabályozza a közbeszerzési műszaki leírásra vonatkozó rendelkezéseket:

Az irányelv a műszaki leírásoknak a meghatározásánál két aspektusban tér el a korábbi irányelvek által használt fogalomtól. Egyrészt külön kerül meghatározásra a szolgáltatás megrendelés és az árubeszerzés tekintetében, másrészt pedig mindkét esetben kiemelésre került a környezetvédelem és a fogyatékosüggyel élő személyek számára való elérhetőség szempontja. Az irányelv mind a szolgáltatás megrendelés és az árubeszerzés, mind pedig az építési beruházások esetén irányadó műszaki leírás fogalmának meghatározásakor előírja a valamennyi követelménynek (többek között a fogyatékosüggyel élő személyek számára való elérhetőségnek) megfelelő kialakítást és a megfelelőség értékelést. A hazai szabályozás akként veszi át ezt a meghatározást, hogy a közbeszerzési műszaki leírás definíciójában (4. § 15. pont) megjelenik a fogyatékosüggyel élő személyek számára való elérhetőségnek a szempontja, továbbá az 58. § (2) bekezdésben általános követelményként kimondásra kerül, hogy lehetőség szerint a műszaki leírást a fogyatékosüggyel élő emberek számára a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés szempontjának figyelembe vételével kell meghatározni. Tehát a közbeszerzési műszaki leírás meghatározása során figyelemmel kell lenni az egyenlő bánásmód követelményére.

2. A szociális szempontok érvényre juttatása szempontjából a törvény azon rendelkezése (17/A. §) jelentős, hogy a védett foglalkoztatók részére fenntartott közbeszerzések körét is szabályozza – azzal, hogy a részletes szabályozást kormányrendeleti szinten alakítja ki, de az e körbe bevonandó védett foglalkoztatókat ennek a törvénynek a szövegében adja meg. Az irányelvvel együtt ennek a rendelkezésnek a célja a fogyatékosüggyel élő személyek munkaerőpiacra történő beilleszkedésének az elősegítése, a fogyatékosüggyel élő személyek munkaerő piaci jelenléte, valamint hogy elősegítse a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató szervezeteknek a fogyatékosüggyel élő személyek munkaerő piaci jelenlétében és ennek javításában betöltött szerepét. A törvény fontos rendelkezése ennek keretében, hogy az ajánlatkérő köteles biztosítani az EU-ban letelepedett azon ajánlattevők esélyegyenlőségét, amelyek 50 %-ot meghaladó mértékben foglalkoztatnak megváltozott munkaképességű munkavállalókat.

3. A szerződés teljesítésére vonatkozó sajátos feltételek meghatározása tekintetében a törvény csak példálózó felsorolást ad, amelyben azonban megtalálható az is, hogy az ajánlatkérő az ajánlattevővel kötendő szerződés teljesítésénél védett foglalkoztatónak, védett szervezetnek a teljesítésbe való bevonását is előírhatja (53. § (6) bekezdés és (8) bekezdés a) pont).

4. Előírhatja az ajánlatkérő, hogy az építési beruházás és szolgáltatás megrendelése esetén az ajánlattevő tájékozódjon az akadálymentesítésre vonatkozó olyan kötelezettségekről, amelykenek a teljesítés helyén és a teljesítés során meg kell felelnie (55. §).

Azonban, amint látható, hogy az utolsó két esetben az ajánlatkérőnek mérlegelési lehetősége van, nem pedig kötelessége.

dr. Kele Mária

Budapest, 2009. február 12.

Egyenlő bánásmód a foglalkoztatásban

dr. Pomykala-Gombos Annamária
2009. február 12.

**"A bárhol elkövetett
igazságtalanság mindenhol az
igazság létét veszélyezteti"**

*"Injustice anywhere is a threat to justice
everywhere"*

Martin Luther King

Jogsabályi környezet 1.

- **a Tanács 76/207/EGK Irányelve a nőkkel és a férfakkal való egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés és az előmenetel lehetőségével, valamint a munkafeltételek terén történő végrehajtásáról és az azt módosító 2002/73/EK Irányelv**
- **a Tanács 2000/78/EK Irányelve a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános keretelinek létrehozásáról**

Jogsabályi környezet 2.

- **Magyar Köztársaság Alkotmánya 54. § (1) bek.**
- **Magyar Köztársaság Alkotmánya 70/A. §**
- **2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról**
- **1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvről**
- **362/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól**

Jogérvényesítés lehetőségei 1.

1. Egyenlő Bánásmód Hatóság előtt
- A sérelmet szenvedett fél (természetes személy, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet) kérelmére (tv-ben meghatározott esetekben hivatalból)
 - Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának kezdeményezése alapján
 - Az ügyész kezdeményezése alapján

Jogérvényesítés lehetőségei 2.

- **Társadalmi, érdekképviselői szervezet (pl.: szakszervezet) a közérdekű igényérvényesítésre meghatározott törvényi feltételek megléte esetén**
2. Bíróság előtt
- A hatóság nem állapíthat meg kártérítést, csak pénzbírságot szabhat ki.**

Jogérvényesítés más közigazgatási szerv előtt

- **Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség
ágazati jogszabályok alapján**

Védett tulajdonságok (Ebk. 8.§)

- **nem**
- **faji hovatartozás**
- **bőrszín**
- **nemzetiség**
- **nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozás**
- **anyanyelv**
- **fogyatékoság**
- **egészségi állapot**
- **vallási, világnézeti meggyőződés**
- **politikai vagy más vélemény**
- **családi állapot**

Védett tulajdonságok (Ebktv. 8.§)

- anyaság (terhesség), apaság
- szexuális irányultság
- nemi identitás
- életkor
- társadalmi származás
- vagyoni helyzet
- foglalkoztatási viszony vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony részmunkaidős jellege vagy határozott időtartama
- érdekképviselőihez tartozás
- egyéb helyzet, tulajdonság vagy jellemző

Az egyenlő bánásmód megsértése (1)

• KÖZVETLEN HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS

Egy személyt vagy csoportot védett tulajdonságára tekintettel kedvezőtlenebb bánásmódban részesítenek, mint amelyben más összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

Az egyenlő bánásmód megsértése (2)

• KÖZVETETT HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS

közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő és látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amelynek folytán

egy személy vagy csoport védett tulajdonságára tekintettel lényegesen nagyobb arányban kerül hátrányos helyzetbe, mint amelyben más összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport volt, van vagy lenne

Az egyenlő bánásmód megsértése (3)

• ZAKLATÁS

Az érintett személy védett tulajdonságával összefüggő emberi méltóságot sértő szexuális vagy egyéb természetű magatartás, amelynek célja vagy hatása a személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó környezet kialakítása.

Példa: tantestületi ügyek (politikai, egyéb vélemény, szakszervezeti érdekképviselőihez tartozás, egyéb helyzet)

Egyenlő bánásmód megsértése (4)

• MEGTORLÁS

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást tevő, eljárást indító vagy abban közreműködő személlyel szemben ezzel összefüggésben jogsérelmet okozó, jogsérelem okozására irányuló vagy azzal fenyegető magatartás.

Bizonyítási teher

A kérelmezőnek kell valószínűsítienie, hogy

- az érintett személyt v. csoportot hátrány érte, ill. közérdekű igényérvényesítés esetén annak közvetlen veszélye fenyeget
- az érintett személy v. csoport a jogsértéskor rendelkezett valamely védett tulajdonsággal

Kimentési szabályok – Ebktv. 22.§

- Munka jellege vagy természete alapján indokolt, lényeges, jogszerű, arányos (pl.: fotómodell),
- Vallási, világnézeti meggyőződésen, nemzeti, etnikai hovatartozáson alapuló, a szervezet jellege, tevékenység tartalma, v. természete miatt indokolt, arányos és valós fogl-i követelmény (hittanár, kertész)

Foglalkoztatás - jogsértést megállapító határozatok -2007.

- Egyéb helyzet 28%
- Roma kisebbséghez való tartozás 24%
- Anyaság 12%
- Életkor 12%
- Érdekképviselőihez való tartozás 12%
- Egészségi állapot 6%
- Esélyegyenlőségi terv készítésének elmulasztása 6%

Jogesetek 1.

- **Nem:** állásinterjú, egyenlő munkáért egyenlő bért (elsősorban nők, de: férfi – betegfelvételi ügyintéző elutasítása)
- **Anyaság:** állásinterjú, munkára történő felvétel, határozott idejű szerződés meg nem hosszabbítása, vezetői megbízatás visszavonása, munkabér korrigálás elmaradása, próbaidő alatt derül ki, hogy gyermeket vár
- **Etnikai kisebbséghez tartozás:** munkára történő felvétel, munkaviszony megszüntetése

Jogesetek 2.

- **Fogyatékoság:** látássérült jogász állásinterjújának lemondása
- **Egészségi állapot:** táppénzen lévő munkavállalók közzététele
- **Életkor:** munkaviszony megszüntetése, felvétel elutasítása (37 éves hölgy betegfelvételi ügyintéző)

Jogesetek 3.

- **Érdekképviselőhöz tartozás** (zaklatás, ellenséges munkahelyi légkör)
- **Egyéb helyzet:** lakóhely - autókereskedés-vezetői munkakörre jelentkezés elutasítása, felmentési idejét töltő munkavállaló

Esélyegyenlőségi terv

- 50 főnél több személyt foglalkoztató ktsgv-i szervek
- többségi állami tulajdonban álló jogi személyek
- Ebktv. 63.§, Mt. 70/A.§
- Kb. 3500 kötelezett

Hatósági nyilvántartás

- Ebktv. 17/A.§
- rendezett munkaügyi kapcsolatok követelményének meg nem felelő munkáltatók adatbázisa
- 5 éven belül jogsértést elkövetett, bírósággal sújtott munkáltatókról
- 11 darab

Tanácsadó Testületi Állásfoglalások

- Állásinterjún feltehető kérdésekről
- Egyenlő értékű munkáért egyenlő bér elvéről
- Megtorlásról
- Zaklatásról

Köszönöm a figyelmet!

**www.egyenlobanasmod.hu
www.antidiszko.hu**

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság működése, tevékenysége

dr. Pomykala-Gombos Annamária
2009. február 12.

"A bárhol elkövetett igazságtalanság mindenhol az igazság létét veszélyezteti"

*"Injustice anywhere is a threat to justice
everywhere"*

Martin Luther King

Jogszabályi környezet 1.

- a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló 2000/43/EK irányelv,
- a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló 2000/78/EK irányelv

Jogszabályi környezet 2.

- Magyar Köztársaság Alkotmánya 54. § (1) bek.
- Magyar Köztársaság Alkotmánya 70/A. §
- 2003. évi CXCV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 362/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól

A hatóság jogállása

- Fejezeti Jogosítványokkal felruházott központi közigazgatási szerv
- Önálló gazdálkodási jogosítvánnyal felruházott központi közigazgatási szerv
- Központi Hivatal
- A Szociális és Munkaügyi Miniszter Irányítja
- Határozatát és végzését felülvizsgálati jogkörben megváltoztatni vagy megsemmisíteni nem lehet
- Illetékessége: Magyarország területe
- Jogorvoslat: Fővárosi Bíróság

Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület

- 6 főből áll
- Az Igazságügy-miniszter és az esélyegyenlőségért felelős miniszter javaslatára a miniszterelnök nevezi ki
- Jogszabályok, előterjesztések véleményezése
- Vélemények, jelentések (pl. nemzetközi szervezetek részére) és javaslatok elfogadásához történő egyetértés, közreműködés

Jogérvényesítés lehetőségei

Egyenlő Bánásmód Hatóság előtt

- A sérelmet szenvedett fél (természetes személy, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet) kérelmére (tv-ben meghatározott esetekben hivatalból)
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának kezdeményezése alapján
- Az ügyész kezdeményezése alapján
- Társadalmi, érdekképviseleti szervezet a közérdekű igényérvényesítésre meghatározott törvényi feltételek megléte esetén

Hivatalból történő eljárás

- a magyar állam,
- helyi és kisebbségi önkormányzatok, ezek szervei,
- hatósági jogkört gyakorló szervezetek,
- a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek ellen

Kikkel szemben lehet eljárni?

- állami, önkormányzati szervezetek,
- a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek,
- közszolgáltatók,
- oktatási,
- szociális, gyermekvédelmi,
- művelődési,
- egészségügyi szolgáltatást nyújtó intézmények,
- önkéntes biztositópénztárak, magánnyugdíj-pénztárak,
- a pártok és minden egyéb költségvetési szerv

Kikkel szemben lehet eljárni?

- foglalkoztatási jogviszonyban a munkáltató,
- az állami támogatás felhasználása során a támogatásban részesülő egyéni és társas vállalkozások,
- nyilvános üzleti forgalmat bonyolító áruforgalmazók vagy szolgáltatók,
- előre meg nem határozott személyek számára szerződés-kötésre ajánlatot tevő vagy ajánlatot kérő személy az adott jogviszony tekintetében.

Nem indítható eljárás

- a családjogi, hozzátartozók közötti,
- egyházi jogi személyek hitéleti tevékenységgel közvetlenül összefüggő jogviszonyai,
- társadalmi szervezetek, jogi személyek és más szervezetek tagjai közötti, a tagsággal összefüggő jogviszonyok esetében

A hatóság nem vizsgálhatja

- az Országgyűlés,
- a Köztársasági Elnök,
- az Alkotmánybíróság,
- az Állami Számvevőszék,
- az Országgyűlési Biztos,
- a Bíróságok és az Ügyészség közhatalmi döntéseit és intézkedéseit

Jogérvényesítés az EBH előtt

- **Előnyei:**
Széles eljárási jogosítványok /személyi, tárgyi hatály/
Jogszámban meghatározott időn belül döntést kell hoznia
Eljárási költségeket csak a rosszhiszemű kérelmező viseli
- **Hátránya:** kártérítésre nincs lehetőség
Jogorvoslat: Fővárosi Bíróság

Jogérvényesítés más közigazgatási szerv előtt

- Oktatási Hivatal
- Országos Munkavédelmi és Munkabiztonsági Főfelügyelet
- Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság ágazati jogszabályok alapján

Védett tulajdonságok (Ebk. 8.§)

- nem
- fajli hovatartozás
- bőrszín
- nemzetiség
- nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozás
- anyanyelv
- fogyatékoság
- egészségi állapot
- vallási, világnézeti meggyőződés
- politikai vagy más vélemény
- családi állapot

Védett tulajdonságok (Ebk. 8.§)

- anyaság (terhesség), apaság
- szexuális irányultság
- nemi identitás
- életkor
- társadalmi származás
- vagyoni helyzet
- foglalkoztatási jogviszony vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony részmunkaidős jellege vagy határozott időtartama
- érdekképviselőhöz tartozás
- egyéb helyzet, tulajdonság vagy jellemző

Az egyenlő bánásmód megsértése (1)

• KÖZVETLEN HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS

Egy személyt vagy csoportot védett tulajdonságára tekintettel kedvezőtlenebb bánásmódban részesítenek, mint amelyben más összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

Az egyenlő bánásmód megsértése (2)

• KÖZVETETT HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS

közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő és látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amelyek folytán

egy személy vagy csoport védett tulajdonságára tekintettel lényegesen nagyobb arányban kerül hátrányos helyzetbe, mint amelyben más összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport volt, van vagy lenne

Az egyenlő bánásmód megsértése (3)

• ZAKLATÁS

Az érintett személy védett tulajdonságával összefüggő emberi méltóságot sértő szexuális vagy egyéb természetű magatartás, amelynek célja vagy hatása a személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő vagy támadó környezet kialakítása.

Példa: tantestületi ügyek (politikai, egyéb vélemény, szakszervezeti érdekképviselőhöz tartozás, egyéb helyzet)

Egyenlő bánásmód megsértése(4)

• JOGELLENES ELKÜLÖNÍTÉS (1)

Az érintett személyt vagy csoportot hátrány érte, ill. helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától – anélkül, hogy azt törvény kifejezetten megengedné – elkülönít.

Nem tényállási elem a hátrány okozása

• Szakértő közreműködése szükséges, elsősorban az OH bevonása pl. pedagógiai programok vizsgálata

Tanácsadó Testület állásfoglalása

Egyenlő bánásmód megsértése (5)

• MEGTORLÁS

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást tevő, eljárást indító vagy abban közreműködő személlyel szemben ezzel összefüggésben *jogsérelmet* okozó, jogsérelem okozására irányuló vagy azzal fenyegető magatartás.

Bizonyítási teher

A kérelmezőnek kell valószínűsíténie, hogy

- az érintett személyt v. csoportot hátrány érte, ill. közérdekű igényérvényesítés esetén annak közvetlen veszélve fenveget
- az érintett személy v. csoport a jogsértéskor rendelkezett valamely védett tulajdonsággal

Az eljárás alá vontnak kell bizonyítania, hogy

- a kérelmező által valószínűsített körülmények nem állnak fenn
- az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, vagy
- az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles az egyenlő bánásmód követelményét megtartani

Jogorvoslat

- A Hatóság határozata ellen közigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs
- A Hatóság határozata a közléssel jogerőssé és végrehajthatóvá válik
- A Hatóság határozatát jogszabálysértőnek tartó fél a közléstől számított 30 napon belül kereset benyújtásával a döntés felülvizsgálatát kérheti a Fővárosi Bíróságtól
- A keresetlevélben kérhető a végrehajtás felfüggesztése is

Társadalmi és érdek-képviselői szervezetek a Hatóság eljárásában

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatti eljárásban társadalmi és érdek-képviselői szervezetnek minősül:

- az a társadalmi szervezet v. alapítvány, amelynek alapszabályában (alapító okiratában) a szervezeti célok között szerepel a hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének elősegítése vagy az emberi és állampolgári jogok védelme
- a kisebbségi önkormányzat az adott nemzeti v. etnikai kisebbséget érintő ügyekben
- a szakszervezet a munkavállalók anyagi, szociális és kulturális, valamint élet- és munkakörülményeivel összefüggő ügyekben

A társadalmi és érdekképviselői szervezetek jogai

A TÁRSADALMI ÉS ÉRDEKKÉPVISELETI SZERVEZETEKET A HATÓSÁG ELJÁRÁSÁBAN AZ ALÁBBI JOGOK ILLETIK MEG:

- a sérelmet szenvedő ügyfél meghatalmazása alapján képviselőként járhat el az ügyben
- az eljárás folyamán gyakorolhatja az ügyféli jogokat (betekinthet az iratokba, nyilatkozatot tehet, értesíteni kell a tárgyalásról, stb.)

A Hatóság további feladatai

- **Esélyegyenlőségi tervek ellenőrzése - kérelemre**
- **Közérdekű igényérvényesítés – per indítás**
- **Rendezett munkaügyi kapcsolatokkal összefüggésben hatósági nyilvántartás**
- **Jogszabályok véleményezése**
- **Javaslat kormányzati döntésekre**

A Hatóság további feladatai (2)

- **Közvélemény tájékoztatása**
- **Együttműködés társadalmi-érdekképviselői szervezetekkel, valamint állami szervekkel**
- **Segítségnyújtás a diszkriminációval szembeni fellépéshez**
- **Nemzetközi jelentések**
- **Éves beszámoló a Kormánynak**

A Hatósági eljárás menete

I. Az eljárás megindítása

1. A kérelem előzetes vizsgálata:

- **tartalmi elemek,**
 - védett tulajdonság,
 - kedvezőtlenebb bánásmód, hátrány
 - hátrányt okozó/elfjárás alá vonandó
- **Joghatóság,**
- **hatáskör**

- más közigazgatási szerv/bíróság előtt, van-e folyamatban/jogerősen lezárt-e azonos/más személy ellen ek., ua. tv.sértés miatt eljárás

- **eljárási képesség**
- **képviselői jogosultság**

- **áttételi kötelezettség**
- **kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítása végzéssel**
- **hiánypótlási felhívás**

2. Értesítés az eljárás megindításáról

- **eljárás alá vont,**
- **kérelmező,**
- **más közigazgatási szerv**

II. Az eljárás lefolytatása (bizonyítás)

1. Eljárás felfüggesztése

- más személy ellen elkövetett törvénysértés esetén valamely közig. szervnél eljárás indult,
- ha a jogsérelmet szenvedett fél vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult bíróság előtt eljárást indított

2. A tényállás tisztázása

- tesztelés (pl.: szórakozóhely, állásinterjú),
- belföldi jogsegély,
- hatósági közvetítő,
- nyilatkozattételre felhívás,
- iratok bekérése,
- tanú,

- szemle,
- szakértő kirendelés,
- tárgyalás – egyezség kötése lehetséges

3. Eljárás megszüntetése

4. Bizonyítékok ismertetése az ügyféllel

III. Az eljárás lezárása (döntéshozatal)

1. Határozat

- egyezséget jóváhagyó,
- jogsértést megállapító,
- elutasító

2. Értesítés az eljárás jogerős befejezéséről

- más közigazgatási szerv

Szankciók

- A hatóság elrendelheti a jogsértő állapot megszüntetését,
- megtilthatja a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását,
- nyilvánosságra hozhatja a jogsértést megállapító határozatát,
- 50 ezertől 6 millió forintig terjedő bírságot szabhat ki.

Hatósági statisztika

- Panaszok, kérelmek száma:
2005: 491 2006: 592 2007: 756 2008: 1153
- Érdemi döntés:
2005: 144 2006: 212 2007: 186 2008: 356
- Jogsértést megállapító:
2005: 9 2006: 27 2007: 29 2008: 37
- Egyezséget jóváhagyó:
2005: 6 2006: 13 2007: 3 2008: 23

A vizsgált panaszok földrajzi megoszlása – 2008.

1. Budapest 135
2. Pest megye 43
3. BAZ megye 28
4. Szabolcs-Szatmár megye 19
5. Baranya megye 14
6. Hajdú-Bihar megye 11
7. Jász-Nagykun-Szolnok megye 11

Köszönöm a figyelmet!

**www.egyenlobanasmod.hu
www.antidiszko.hu**

„BRÜSSZELTŐL BUDAPESTIG”

A fogyatékos légiutasok jogai az Európai Unióban

Szöllősiné Földesi Erzsébet,
Mozgássérültek Budapesti Egyesülete

1107/2006 EK Rendelet

- EK rendelet a légi járműveken utazó fogyatékkal élő, illetve csökkent mozgásképességű személyek jogairól
- EK rendelet
- Elfogadás napja: 2006. július 5.
- Teljekörű hatályba lépés: 2008. július 26.

Cél

- A fogyatékos és mozgásukban akadályozott légiutasok más utasokkal egyenlő esélyt kapjanak
- Négy elv alapján:
 - Hozzáférhetőség
 - Hátrányos megkülönböztetés nélkül
 - Segítségnyújtás
 - Információnyújtás

A fogyatékos, illetve mozgásában akadályozott személy (PRM)

Bármely személy, akinek mozgásképessége a közlekedés során

- 1) fizikai (érzék- vagy mozgásszervi, állandó vagy időleges) fogyatékoság, értelmi fogyatékoság vagy sérülés, vagy más fogyatékosághoz vezető ok, illetve kor miatt korlátozott
- 2) és akinek helyzete kellő figyelmet igényel, és szükségessé teszi az összes utas rendelkezésére álló szolgáltatásnak az érintett személy egyéni igényeihez való igazítását

Hatály

- PRM, akik kereskedelmi célú légi utas szállítást vesznek igénybe vagy szándékoznak igénybe venni repülőtéri indulás, átszállás vagy érkezés esetén, amennyiben a repülőtér Európai Unió országban van
- Minden olyan légi fuvarozóra, amely EU-s repülőtérrel indul,
- Minden közösségi légi fuvarozóra, amely EU-s tagállam repülőtérére érkezik

Célkitűzés

- 1) Megvédeni a PRM légiutasokat a hátrányos megkülönböztetéstől
 - Fogyatékoság alapján nem tagadhatják meg a helyfoglalás kiadását vagy a érvényes jeggyel és helyfoglalással rendelkező PRM beszállítását
 - Kivétel:
 - Ha ez nemzetközi, közösségi vagy nemzeti jog vagy illetékes hatóság által előírt biztonsági követelmények teljesítése miatt szükséges
 - Ha a repülőgép vagy ajtóinak mérete miatt a beszállítás fizikailag lehetetlen
 - Biztosítani kell, a segítségnyújtást

Segítségnyújtás

- A repülőtér vezetése köteles gondoskodni a rendelet I. mellékletében meghatározott segítségnyújtásról
- Másik féllel is szerződhet a segítségnyújtás biztosítása érdekében
- A segítségnyújtás nem kerülhet többlet költségbe a PRM-nek
- A segítség nyújtást olyan személynek kell elvégezni, aki részt vett fogyatékosügyről szóló képzésen és a a fogyatékos emberek esélyegyenlőségéről szóló képzésen

Segítségnyújtás - részletek

- A PRM bejelenti segítségnyújtással kapcsolatos igényét a légi fuvarozó, annak képviselője vagy az utazásszervező részére (bejelentés hiányában is minden ésszerűen elvárható lépést meg kell tenni)
- A légi fuvarozók, stb. legalább 48 órával az indulás előtt megkapják a bejelentést és legalább 36 órával az indulás előtt továbbítják a repülőterek vezetésnek
- Elismert vezetőket el kell helyezni a nemzeti előírásoknak megfelelően

Segítségnyújtás

- A repülőtér használóival és a PRM személyeket képviselő szervezetekkel a repülőtér vezetése kijelöli az érkezési és távozási pontokat (segítségnyújtás kezdete és vége)
- PRM megérkezik az érkezési és távozási pontokra:
 - a légifuvarozó által előre megadott időpontban
 - legalább 2 órával az indulás előtt
- PRM bejelentkezik utas felvétellel (check-in)
 - a légifuvarozó által előre megadott időpontban
 - legalább 1 órával az indulás előtt

Minőségi követelmények

- A PRM képviselő szervezetekkel és a repülőtér használóival együttműködve a repülőtér vezetése meghatározza a segítségnyújtás minőségi követelményeit
- I. melléklet a repülőterek vezetésének felelősségi körébe tartozó segítségnyújtás
- II. melléklet a légifuvarozók által biztosítandó segítségnyújtás
- ECAC – mozgásában akadályozott személyek földi kiszolgálására vonatkozó magatartás kódex

Költségei elszámolása

- A segítségnyújtás finanszírozására megkülönböztetés mentesen külön díj róható fel a repülőgép használóira
- A díjnak egyszerűnek, költségalapúnak és átláthatónak kell lennie és mértékét a repülőtér vezetése a repülőtér használóival együttműködve állapítja meg
- A díjat repülőtér használói között a repülőtérre és a repülőtérről szállított teljes utasszám alapján kell felosztani
- A segítségnyújtással kapcsolatban beszedett díjak és a felmerült kiadásokról könyvvizsgált éves kimutatást kell a végrehajtási szervnek bemutatni

Végrehajtás

- A PRM személyekkel szemben fennálló kötelezettségek nem korlátozhatók és azok alól nem lehet mentesülni
- Minden tagállam kijelöl egy végrehajtási szervet
- Minden tagállam megállapítja a rendelet megsértése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokat
- Panasztételi eljárást kell létrehozni annak biztosítására, hogy a panasz a végrehajtó szervhez vagy szervekhez, illetve más erre hatáskörrel rendelkező szervhez eljusson
- A tagállamok intézkedéseket tesznek a PRM személyek tájékoztatására az őket megillető jogokról és a kijelölt szervhez vagy szervekhez benyújtható panasz lehetőségéről

Magyar szabályozás

- Egyéni panaszok intézésére, a rendelet 14. cikkében foglalt hatáskör gyakorlására kijelölt hatóság az Egyenlő Bánásmód Hatóság
- Szankciókra: A légi közlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény VII. fejezet 66/A § (1) rendelkezik a Légi közlekedési bírság, zajvédelmi díjról
 - Légi közlekedési, légi közlekedéssel összefüggő tevékenységekre vonatkozó rendelkezések megsértői 20 000 Ft-tól 3 000 000 Ft-ig terjedő bírságot kötelesek fizetni."

Civil szervezetek kapcsolódási pontjai

- A repülőtér használóival és a PRM személyeket képviselő szervezetekkel **együttműködve** a repülőtér vezetése
- kijelöli az érkezési és távozási pontokat (segítségnyújtás kezdete és vége)
- 150 000 főnél nagyobb éves kereskedelmi utasforgalmú reptereken meghatározza az I. mellékletben meghatározott segítségnyújtás minőségi követelményeit és a biztosításukhoz szükséges erőforrásokat
- Képzés, ismeretfrissítő képzés a fogyatékos személyek jogairól, a fogyatékkal kapcsolatos tudatosság növeléséről a repülőtéren dolgozó személyzetnek, aki közvetlen kapcsolatba kerül az utazóközönséggel

Köszönöm a figyelmet!

A fogyatékos emberek parkolása az Európai Unióban

Bárdi Gábor

Mozgássérültek Budapesti Egyesülete

8/10/09

A témák ismertetése:

1./ EU szabályozás:

- 98/376/EC-1998 június 4.-i EU tanácsi ajánlás a fogyatékos emberek számára nyújtandó parkolókérdőívről

2./ Hazai szabályozás:

- 64/1995(XII.27.)Kormányrendelet, illetve ennek módosítása a 218/2003(XII.11.) számú Kormányrendelettel a mozgásban korlátozott személy parkolási igazolványáról

8/10/09

A témák ismertetése - 2.rész

- 3./ Jövőbeli elképzelések
- 4./ A parkolókérdőívről kapcsolatos néhány probléma rövid ismertetése (visszaélések, bűnözés)

8/10/09

1./ EU szabályozás:

Az EU jogi szabályozása

- **Tanácsi ajánlás (Council Recommendation) - nincs kötelező ereje**
- **Ennek ellenére fontos hivatkozási alap az egyes EU és a jelen esetben nemcsak EU tagországok jogalkotási gyakorlatában.**

8/10/09

1./ EU szabályozás (folyt):

- A fogyatékos emberek európai parkolókérdőírája jellemzői:
- Minden uniós tagállamban lehet használni
 - Az ajánlás tartalmazza szabványosított parkolókérdőírta-modellt, bemutatja annak külsejét és az adattartalmat is.
 - Az ajánlás mellékletében szereplő parkolókérdőírta-jellemzők:

8/10/09

Parkolókérdőírta – jellemzők

- a./ Az igazolvány anyaga: karton, műanyag borítással
 - b./ Mérete: - Magassága: 106 mm
- Szélessége: 148 mm
- Mindkét oldalon nyomtatva, nyomdai sorszámozással kell ellátni

8/10/09

Parkolókérdőírta - jellemzők (2)

- c./ **Színe:** Világoskék, kivéve a sötétkék hátterű fehér kerek szimbólumot.
- d./ **Kivétel:** Elő és hátlapja függőlegesen két részre osztott.
 - ◆ Az előlap bal oldalán található:
 - ◆ Kerekesszék-szimbólum ,fehér színnel, sötétkék háttérrel

8/10/09

Parkolókérdőírta - jellemzők (3)

- Az igazolvány sorszáma
- Az érvényesség lejáratának dátuma
- Az igazolványt kiállító hatóság/szervezet neve és pecsétje
- Az előlap jobb oldalán található:

8/10/09

Parkolókártya – jellemzők(4)

- „PARKOLÁSI IGAZOLVÁNY A MOZGÁSÁBAN KORLÁTOZOTT SZEMÉLY RÉSZÉRE” szöveg a kibocsátó ország nyelvén
- alatta kisbetűvel a „parkolókártya” szó az EU más nyelvein feltüntetve
- „Az Európai Közösségek mintája” szöveg a kibocsátó ország nyelvén

8/10/09

Parkolókártya - jellemzők(5)

- Kibocsátó ország betűjele az Európai Uniót szimbolizáló 12 csillaggal körülvéve
- A hátlap bal oldalán található:
- A jogosult vezetéckneve
- A jogosult keresztnéve
- A jogosult aláírása

8/10/09

Parkolókártya-jellemzők(6)

- (Írásképtelensége esetén törvényes képviselőjének aláírása, ha az adott ország nemzeti szabályozása megengedi)
- A jogosult arcképmása
- A hátlap jobb oldalán:
"Az igazolvány tulajdonosa az adott EU-tagállamban hatályban lévő parkolási kedvezmények igénybevételére jogosult" szöveg

8/10/09

Parkolókártya - jellemzők (7)

- "Használatkor az igazolványt a jármű szélvédője mögött úgy kell elhelyezni, hogy előlapja ellenőrzés céljából tisztán látható legyen"

8/10/09

Parkolókártyához kiegészítő információk:

- A Közlekedési Miniszterek Európai Konferenciájának (ECMT) határozata alapján az államok hatóságai által a mozgásában korlátozott személy részére kiállított parkolókártya az e rendeletben meghatározott parkolási igazolvánnyal azonos kedvezményekre jogosít.

8/10/09

Parkolókártyákhoz kiegészítő információk(2)

- **A kártyára jogosult fogyatékos ember mind a saját országában (jelen esetben :Magyarországon) mind pedig bármelyik EU tagországban parkolhat a kártyával.**
- **A parkolókártya a fogyatékos személyhez kapcsolódik, nem a gépjárműhöz**

8/10/09

2./Hazai szabályozások

- 2.1. A 164/1995(XII.27.) Kormányrendelet a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről:**
- **Gépkocsi szerzési támogatás**
 - **Gépkocsi átalakítási támogatás**
 - **Közlekedési támogatás**
 - **Parkolási engedély**

8/10/09

2./ Hazai szabályozások (2)

- **2.2. A 218/2003(XII.11.)-Kormányrendelet a mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványáról:**
- **2.2.1. Definíció:** A mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványa olyan biztonsági okmány, amely a KRESZ 51/A paragrafusában felsorolt kedvezmények igénybevételére való jogosultságot igazolja.

8/10/09

Hazai szabályozások (3)

A definícióhoz kapcsolódó törvényi háttér:

- Biztonsági okmány: 86/1996(VI.14) Kormányrendelet a közirat és biztonsági okmányok védelmének rendjéről
- Kedvezmények: A közúti közlekedés szabályairól szóló, többször módosított 1/1975(II.5) KPM-BM együttes rendelet/ KRESZ/

8/10/09

Hazai szabályozások (4)

2.2.2. Az ellátásra jogosultak:

- Tartósan beteg gyermek
- Súlyosan fogyatékos gyermek
- Vak személy
- Súlyosan fogyatékos személy
- Súlyos mozgáskorlátozott személy

8/10/09

Hazai szabályozások (5)

2.2.2. Az ellátásra jogosultak (Folytatás)

- **Autista gyermek**
- **Autista személy**

8/10/09

Hazai szabályozások(6)

2.2.3. A jogosultság feltételei:

- Súlyos mozgáskorlátozott személynek minősül-164/1995(XII.27.) Kormányrendelet 1. paragrafusa alapján, amely a súlyos mozgáskorlátozott személyek kedvezményeiről szól
- Látási fogyatékos személynek minősül

8/10/09

Hazai szabályozások (7)

- Értelmi fogyatékos személynek minősül
- Autista személynek minősül
- Mozgásszervi fogyatékos személynek minősül
- Mindezekre a kritériumokra a törvényi háttér: A fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól szóló 141/2000 (VIII.9.) Kormányrendelet 1. paragrafusa alkalmazott 1,3,4,5 bekezdései

8/10/09

Hazai szabályozások (8)

- További törvényi szabályozások:
- A vakok személyi járadékának bevezetéséről szóló 1032/1971(VII.14.) Kormányhatározat végrehajtásáról szóló 6/1971 (XI.30.) EüM rendelet alapján 2001 július 1-ét megelőzően vannak minősítettek

8/10/09

Hazai szabályozások (9)

- További törvényi szabályozások:
- Magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról szóló 5/2003 rendelet (II.19.) 1 számú melléklete szerint: vak, vagy gyengénlátó, mozgásszervi fogyatékos, értelmi fogyatékos, vagy autista személynek minősül

8/10/09

Hazai szabályozások (10)

- Mindezeket pedig a 218/2003(XII.11.) Kormányrendelet 1. számú mellékletben szereplő szakvélemények valamelyikével igazolni is kell.

8/10/09

Hazai szabályozások(11)

- 2.2.4. A parkolási igazolvány érvényességi időtartama:
 - 3 év: Amennyiben a mellékelt szakvéleményben az igazolt állapot nem végleges
 - Ha a felülvizsgálat 3 éven belül esedékes, akkor a felülvizsgálat időpontjáig érvényes az igazolvány
 - 5 év: Amennyiben a mellékelt szakvélemény alapján szerinti állapot végleges. Ebben az esetben az igazolvány érvényessége további 5 évvel meghosszabbítható a szakvélemény bemutatása nélkül.

8/10/09

Hazai szabályozások (12)

- 2.2.5. **Az igény benyújtása helye:**
Az adott települési önkormányzat okmányirodája
- 2.2.6 **Az igény benyújtása formája:**
Az igazolvány iránti igényt a Kormányrendelet 2. számú mellékletét képező formanyomtatványon kell benyújtani

8/10/09

Hazai szabályozások (13)

- **A benyújtási eljárásban személyesen vagy meghatalmazottal kell részt venni**
- **Arcképmás szükséges**
- **Kérelmet előterjesztéskor a kérelmezőnek saját kezűleg kell aláírnia akkor is, ha meghatalmazottja jár el.**

8/10/09

Hazai szabályozások (14)

- **Írásképtelenség esetén a vonatkozó bejegyzést az Okmányiroda teheti csak meg**
- **Alapfeltétel a minősítésről szóló orvosi szakvélemény benyújtása**
- **E-ügyintézés is lehetséges az Ügyfélkapun keresztül**

8/10/09

Hazai szabályozások (15)

- 2.2.7. Egyéb információk:
 - Csak a jogosult szállítása mellett lehet élni a kártya kedvezményeivel
 - Ellopás vagy megsemmisülés esetén 8 napon belül jelentést kell tenni az Okmányirodánál
 - Csere szükséges: olvashatatlan, azonosíthatatlan, adatváltozás következett be

8/10/09

Hazai szabályozások (16)

- Érvénytelenség kritériumai:
 - A jogosult halála esetén
 - Érvényessége lejárt
 - A jogosult személye vagy jogosultsága megállapíthatatlan
- Meghamisították

8/10/09

3. Jövőbeli elképzelések

- **A Kormány tervei szerint néhány héten belül meg kívánják szigorítani a mozgáskorlátozott igazolványok kiadási rendszerét , oly módon, hogy az igazolványokhoz szükséges szakvéleményt nem a háziorvosok, hanem az Országos Rehabilitációs Szakértői Intézet orvosai adnák ki.**

8/10/09

Jövőbeli elképzelések (2)

- A parkolási szabályokat kiterjeszteni kívánják a siket és a vak személyekre is.
- A KRESZ is módosításra kerülne, mégpedig úgy, hogy a mozgáskorlátozott személyek ingyenes parkolásáról az önkormányzatok döntenének

8/10/09

Jövőbeli elképzelések (3)

A jogtalan parkolás tervezett szankciói:

- Bírság: 3-10 ezer Ft. helyett 50 ezer Ft
- Járművek elszállítása

8/10/09

4. A parkolókétyákkal kapcsolatos néhány probléma ismertetése

- 4.1. Gépkocsik feltörése és a parkoló kártya eltulajdonítása
- 4.2. A parkolókétya jogtalan használata, annak ellenére hogy 3 éves elzárással büntethető /Ptk. (biztonsági okmány)
- 4.3. A jól-láthatóság különböző megközelítése a közterületfelügyelőknél

8/10/09

KÖSZÖNÖM SZÍVES FIGYELMÜKET !

Bárdi Gábor
MBE irodavezető

MBE Budai Központja
1116 Budapest, Keveháza utca 19-21.
E-mail: bardigabor47@gmail.com
Telefon: 205-3174

8/10/09

Az EU közösségi politikájának értékesítése az oktatásban

Nagy Gyöngyi Mária
szakmai tanácsadó
OKM

1

A kiindulás alapjai

- 1980-tól Az integrációval kapcsolatos közösségi politika megalapozása: állásfoglalások;
- 1990 - a Miniszterek Tanácsa határozatot fogad el a közös oktatási integrációs politikáról;
- 2001 - „Az oktatási és képzési rendszerek jövőbeni konkrét célkitűzései” című dokumentum;
- 2002 - Madridi Nyilatkozat;
- 2003 - Oktatási Tanácsi határozat: az alapszerződésben lefektetett antidiszkriminációs politika alkalmazásának oktatást érintő javaslatai

2

Európa esélyegyenlőségi stratégiája

Akcióterv két évente - prioritások

- Az Európai Közösség támogatja a fogyatékos gyermekek bevonását az általános oktatásba.
- A stratégia támogatja a fogyatékos személyek „kihelyezését” a számukra fenntartott intézetekből.
- Az EU fellépéseinek középpontjában az esélyegyenlőség általános értékesítése áll annak érdekében, hogy a társadalom egésze megismerje és felismerje a fogyatékos emberek szükségleteit, illetve azt, hogy mit nyújtanak a fogyatékosok a társadalom számára.

3

A közösségi politika értékesítése Magyarországon

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény

- Nem foglal állást abban a kérdésben, hogy a fogyatékos gyermeket külön az e célra létrehozott gyógypedagógiai intézményben/osztályban vagy a többiekkel együtt kell nevelni, oktatni, az ebben történő javaslattételt szakértői bizottság kompetenciájának határozza meg.
- Lehetővé teszi mindkét megoldást, kritériumként a sajátos neveléshez, oktatáshoz szükséges személyi és tárgyi feltételek meglétét határozza meg.
- A községi, a városi, a fővárosi kerületi önkormányzat kötelező feladataként határozza meg az integrált nevelés, oktatás ellátását, a megyei, a fővárosi önkormányzatok feladataként a külön nevelés, oktatás feltételeinek biztosítását.

4

A közösségi politika értékesítése Magyarországon

Támogató intézkedések

Konkrét támogató intézkedések

- a közoktatásban,
- a szakképzésben, és
- a felsőoktatásban.

A különleges gondozáshoz való jog értékesítése a tartalmi szabályozásban.

5

A közösségi politika értékesítése Magyarországon

Nemzeti Fejlesztési Terv - HEFOP

- Pedagógusképzési programok a felsőoktatásban
- Pedagógus továbbképzések
- Integrált nevelés társadalmi elfogadottságának növelése
- Módszertani adatbank-, szolgáltatói programcsomagok létrehozása
- Kutatási programok, prevenciós módszerek kidolgozása

6

A közösségi politika értékesítése Magyarországon
European Agency for Development in Special Needs Education
- EADSNE

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Szükségűk
Oktatásának a Fejlesztéséért

Magyarország - egy évi megfigyelői státuszt követően
-2006-ban lett rendes tagja. A szervezet honlapján -
www.european-agency.org - már jelen vagyunk
mindenféle integrációs dimenzióban.

Az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet honlapján -
www.ofi.hu - pedig az ügynökség munkájáról
magyarul is számos szakmai anyag, információ
érhető már el.

7

Hasznos információk 1.

www.kir.hu

Közérdekű adatok című, (jobb oldalon található) oszlop

- Sajátos nevelési igényű gyermeket, tanulókat integráltan
nevelő, oktató intézmények listája

Válassza ki a fogyatékoság jellegét:

- gördülő sávból valamennyi fogyatékosági típus
választható -

(Ténylegesen ellátó intézmények előző tanévi statisztikai
adatszolgáltatása alapján)

8

Hasznos információk 2.

www.kir.hu

Intézménytípus → Intézményi adatok megtekintése

egyszerű keresés **összehasonlító keresés** egyszerű típusos keresés **összehasonlító típusos keresés**

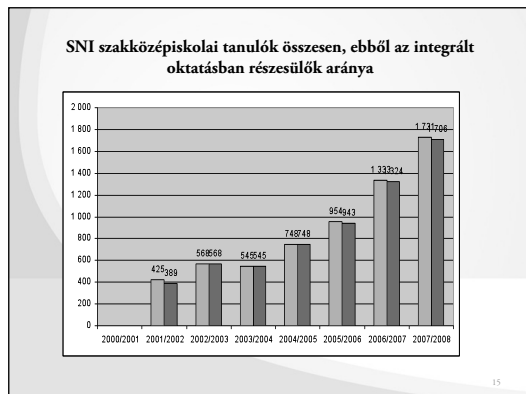
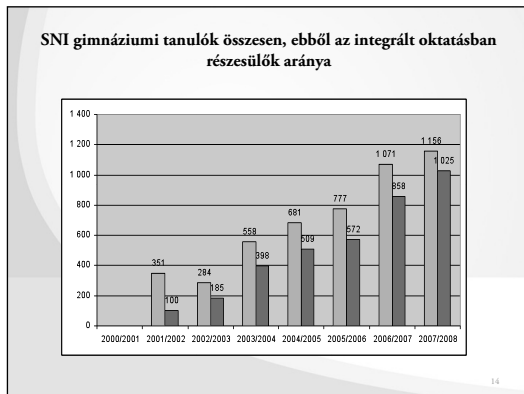
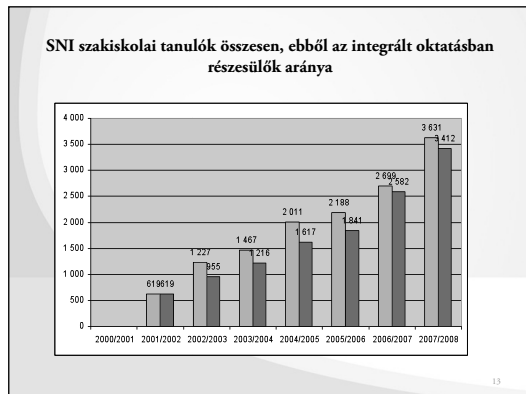
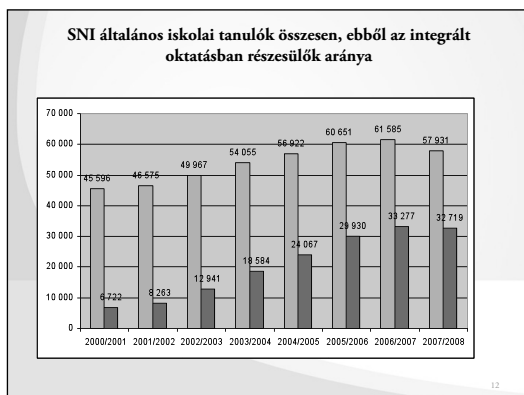
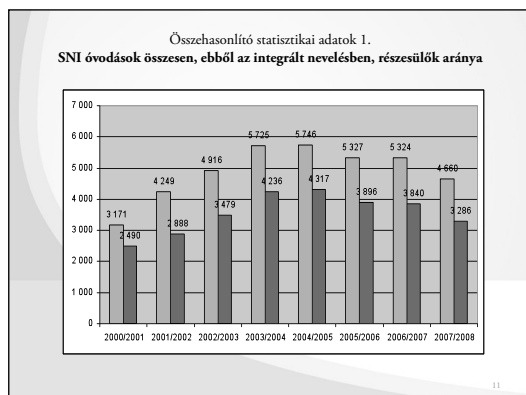
OM azonosító:
 Intézményszám:
 Irányítószám:
 Helység:
 Többcélú intézmény: ↓
 Ellátott feladat: ↓
 Megye: ↓
 Fenntartó típusa: ↓
 Fenntartó: ↓

a gördülősáv segítségével történő kiválasztás után
KERESÉS

Hasznos információk 3.

suliNova Kht - <http://www.sulinovadatbank.hu>
Sajátos nevelési igényűek együttnevelése
 Adatbank » SNI ajánlások a kompetencia alapú programcsomagokhoz
 Ajánlások sajátos nevelési igényű gyerekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez (fogyatékosági típusonként).

suliNova Kht - <http://www.sulinovadatbank.hu>
Sajátos nevelési igényűek együttnevelése
 Adatbank » Eszköztár » Sérülésspecifikus eszköztár ((fogyatékosági típusonként az együttneveléshez (is)).

Figyelmük megtisztelő volt,
 köszönöm!

Nagy Gyöngyi Mária
nagy.gyongyi@okm.gov.hu

Az Európai Parlament szerepe a fogyatékos embereket érintő európai uniós jogszabályok kialakításában

Hegy Gyula Európai Parlamenti (2004-2009) képviselő

Az Európai Parlamentbe elég gyakran jönnek mozgássérült, kerekesszékesekkel közlekedő emberek, és a Parlament úgy van megtervezve, hogy minden szintje megközelíthető kerekesszékes emberek számára, beleértve a mosdókat is. Gyakran látni kerekesszékes kis csoportokat az Európai Unió szívében is. Ez természetes, és úgy kellene mindezt megtervezni hogy ne csak az Európai Unióban, hanem a tágabb környezetében is így legyen.

Néhány információ arról, hogy hogyan szabályozza az EU unió a fogyatékos emberek jogi helyzetét. Nem áll rendelkezésre pontos szám adat arra vonatkozóan, hogy milyen a fogyatékos emberek aránya az Európai Unióban, becslések szerint az uniós állampolgárok 10%-a él valamilyen fogyatékosossággal. Elmondható, hogy minden negyedik család érintett valamilyen módon. Problémát jelent, hogy nincs egységes definíció arra, hogy ki számít fogyatékos embernek, ennek meghatározása tagállamonként változik, és nemzeti hatáskörbe tartozik.

Az Európai Barométernek nevezett Európai Közvélemény Kutató Intézet legutóbbi felméréséből szeretnék idézni, amelyek Magyarországra is igazak.

A felmérés szerint az állampolgárok fele (nemcsak a fogyatékos embereké) úgy érzi, hogy a fogyatékos személyek valamilyen szinten diszkrimináció áldozatai: Hangsúlyozom, hogy ezt nemcsak a fogyatékos emberek érzik, hanem az ép emberek fele is belátja, hogy a fogyatékos embereket diszkrimináció éri. Ez azt jelenti, hogy a társadalom közvetlenül nem érintett tagjai is lelkiismeret furdalással és felelősség érzettel élnek fogyatékos embertársaik iránt.

A felmérés egy másik kérdésére, mely szerint kivel nem lakanának együtt egy házban, milyen szomszédot nem szeretnének elfogadni, a fogyatékos személyekkel szemben nem jeleztek semmiféle hátrányos megkülönböztetést. Az nem helyes, hogy másokkal szemben, pl. etnikai alapon az emberekben van ellenérzés, de ennél a kérdésnél a fogyatékosok emberekkel szemben gyakorlatilag nincs előítélet.

A felmérés szerint az állampolgárok a maximális 10 pontból 9,1 pont mértékű komfortérzetet jelöltek meg arra, ha fogyatékos él a szomszédban: További információ a felmérésből: a megkérdezettek 83%-a mondta, hogy a munkavállalásban nagyobb segítséget, támogatást kellene adni a fogyatékos embereknek.

Úgy gondolom, hogy amit a nem fogyatékos emberek is érzékelnek, Önök, fogyatékos emberek még inkább érzékelnek, különös tekintettel az akadálymentesítés kérdésre, valamint a munkavállalása is. Sajnálatos módon a fogyatékos emberek jelentős része - nemcsak Magyarországon, hanem másutt is - nem munkabérből él.

Az Európai Unió egyik alapvető célja a nemen, faji, vagy etnikai származáson, valláson, vagy meggyőződésen vagy fogyatékososságon, koron, vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tiltása, ill. az ez elleni küzdelem. Az Európai Unió alapszerződése tehát kimondja, hogy - más alapokon történő hátrányos megkülönböztetés mellett - a fogyatékoság alapján történő megkülönböztetést sem lehet alkalmazni.

A jelenlegi jogi szabályozás azonban csak a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott diszkriminációról szól a fogyatékosokkal kapcsolatban.

E jogszabály alapján a fogyatékos személyeknek egyenlő esélyt kell biztosítani a munkára való jelentkezésnél és a munkahelyen is. A munka világa azonban csak egy szűk terület. Nem elég azt szabályozni, hogy a munkaerőpiacon a fogyatékosága miatt senkit sem lehet diszkriminálni, de ugyanakkor vannak más jogok, pl. a szociális védelemhez, és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlősége, stb., ahol a fogyatékos személyek nem kapnak védelmet a hátrányos megkülönböztetés ellen. A fajon és a nemén való hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó jogi szabályozás vonatkozik többek között a szociális védelemre, az áruhoz és a szolgáltatásokhoz való hozzáférésre.

Elmondhat tehát, hogy az Európai Unió mindenfajta diszkrimináció ellen fellép, ma azonban még a faji és a nemi alapon való hátrányos megkülönböztetést még súlyosabb esetnek tekintik, és erre több jogszabály is védelmet nyújt. Ez nyilván a második világháború borzalmaival, faji üldözéssel van összefüggésben. Az Európai Bizottság (ez egy nagyon jó hír, és örülök, hogy itt elmondhatom) bejelentette, hogy a fogyatékos emberek hátrányos megkülönböztetésének jogi védelmét nemcsak a munkahelyre, hanem más területekre is ki kívánja terjeszteni annak érdekében, hogy más területen is védelmet élvezzenek a fogyatékos emberek is.

Az Európai Parlament - Kósáné Kovács Magdának is része volt ebben - 2008 május 20-án szavazott arról az un. horizontális irányelvről, amely azt jelenti, hogy ki kell terjeszteni a fogyatékosok védelmét mindenfajta diszkrimináció ellen.

A Bizottság új irányelv tervezete kimondja, hogy egyenlő bánásmódot kell biztosítani a fogyatékos embereknek, a szociális védelem, az oktatás, valamint az árukhoz és a szolgáltatásokhoz való lehetőségek és a lakhatás területén. A fogyatékos emberek igényeinek megfelelő lakhatási és bevásárlási körülményeket kell létrehozni, és szociális védelmüket is biztosítani kell. Ezt az Európai Parlament is támogatja. (Mint ismeretes az európai uniós intézmények úgy működnek, hogy a Bizottság előterjeszt, a Parlament megvitát és megszavaz, a Tanács: a tagállamok képviselői, amely pedig reményeink szerint jóváhagy.)

Jelenleg az a munka folyik, hogy a fogyatékos emberek elleni hátrányos megkülönböztetés tilalmát kiterjesszék. Amennyiben az új szabályozást sikerülne elfogadni, akkor tiltott lenne a hátrányos megkülönböztetés nemcsak az állami szektorban, hanem a magán szektorban is, a szociális biztonság és egészségügyi ellátás területén, az oktatásban, a kereskedelemben, és az árukhoz és más szolgáltatáshoz való hozzáférés területén és a lakhatásban. Azt gondolom, hogy ez olyan változás lenne mindannyiunk életében, amely nagyon nagy előrelépést jelentene.

Az iskolarendszer szervezése tagállami hatáskör. Ez azt jelenti, hogy amennyiben pl. egy szabályozás a fogyatékos embereknek az iskolában való bejutását könnyítené meg, akkor ezt nyilván az egyes tagállamokban kell ilyen szervezeteknek, mint az önök szervezete, kiharcolni, és apró pénzre váltani, hiszen az európai uniós jogszabály közvetlenül nem vonatkozik az oktatásra.

Nagyon érdekes téma a szállodai szolgáltatás biztosítása a fogyatékos emberek számára. A szállodákban a fogyatékos vendégeknek biztosítani kell a megfelelő szállás lehetőséget, ez azonban nem vonatkozik pl. a magánházban történő szobakiadásra, melynek indoka az, hogy pl. valaki csak egy szobát ad ki, az nem biztos, hogy minden feltételt meg tud teremteni: Egy szálloda azonban, amely üzemszerűen szobakiadással foglalkozik, már köteles biztosítani a fogyatékos emberek fogadásának feltételeit. .

A jogszabály tartalmazza azt a kötelezettséget – mely sok jogvitát fog eredményezni, és ebben nagyon sok munka áll mindannyiunk előtt – pl. hogy biztosítani kell a kereskedelemben, a szolgáltatásokban, szállodaiiparban a fogyatékos emberek számára is alkalmas szolgáltatás megteremtését, de ez aránytalan terhet nem jelenthet. Várható, hogy előbb-utóbb bíróságok fogják esetjog alapján kicővekelni azt az ösvényt, amely alapján nem aránytalan, hanem várható terheket rónak ki.

Izgalmas kérdés, és önök is találkoztak már ezzel, hogy a biztosításnál, hitelfelvételnél, banki szolgáltatásnál, a fogyatékoság kockázati tényezőként megjelenhet-e, és növelheti-e a költségeket vagy sem. Az Európai Parlamenten végigfutott álláspont azt mondja ki, hogy akkor nem hátrányos megkülönböztetés a kockázat növelése, vagy a díjtétel növelése, amennyiben bizonyítható tételesen és pontosan, hogy a kockázat értékelés megfelel az illető egészségügyi helyzetének valóságának. Bizonyos fajta különbségtétel az még nem diszkrimináció, de azt azonban el kell utasítani és az új jogszabály is el fogja utasítani, hogy a fogyatékoság eleve kockázat növelő tényező legyen, azonkívül hogy az illető egészségügyi vizsgálaton megy át, tehát ugyanúgy kell tekinteni, mint minden más biztosításnál felmerülő kockázatot. A fogyatékoság nem lehet súlyosabb, mint nagyon sok másfajta betegség, amellyel együtt élünk.

Hogyan megy végig az Európai Parlamenten ez a jogszabály, ami kiterjeszti a diszkrimináció tilalmát? Az Európai Parlament Állampolgári és Jogi Bizottságban egy holland zöld képviselő, Katarlejn Böjt elnök asszony, a jelentéstevő (Ez azért fontos, mert a hollandok ezen a téren előttünk járnak, és ha egy holland képviselő asszony vállalja fel az ügyet, akkor egészen biztos, hogy a fogyatékos emberek jogait radikálisan akarja érvényesíteni, és nem a meglévő állapotot konzerválni.) Ezen kívül a Szociális Bizottság, az Egészségügyi Bizottság és a Belső Piaci Bizottság, a Kulturális Bizottság, a Jogi Bizottság és a Női Jogok Bizottsága is foglalkozik ezzel a kérdéssel.

Az európai parlamenti képviselők nagyon komolyan eszik ezt az előterjesztést. Ezt mutatja, hogy eddig 327 módosító javaslat született, amelyeket a legkülönbözőbb nyelveken adtak be. Február 17-én fogják a módosító indítványokat megvitatni, március 16-án lesz a szavazás. Áprilisban a Parlament feloszlik, júniusban pedig lesznek az új európai parlamenti választások. Mi szeretnénk a jogszabály tervezetet még áprilisban elfogadni, hogy ez a Parlament azzal búcsúzzon, hogy a fogyatékos emberek jogait kiterjesztette.

Jellegzetes módosító indítványokat nem sorolom fel. Hármat említek, amely megmutatja, hogy milyen irányban folytatódik a munka.

A fogyatékoság definíciója: az Európai Unióban ma sincsen definíciója a fogyatékoságnak, ezért azt mondjuk, hogy a fogyatékosággal élők jogairól szóló ENSZ Egyezmény definícióját kellene Európában is átvenni. Ezt egy holland képviselő asszony adta be, és mindenki támogatja, egészen biztosan elfogadásra kerül.

Hozzáférés a történelmi műemlékekhez: A műemlékek átalakításánál leggyakoribb válasz, hogy nem lehet átépíteni azokat, mert a műemlékhez nem szabad hozzányúlni. Ezt mi úgy akarjuk módosítani, hogy a műemlék fenntartójának felül kell vizsgálnia, és amennyiben nem jelent aránytalan terhet, és az épület egész jellegének megváltoztatását, akkor a történelmi és műemléken belül is biztosítani kell a mozgássérültek speciális bejutását.

Pénzügyi szolgáltatások, biztosítások, hitelfelvétel: Anyagi kérdés és nagyon sokakat érint a pénzügyi szolgáltatások, biztosítások, hitelfelvételhez való hozzáférés kérdése. Egy szocialista indítvány van arra vonatkozóan, hogy átlátható legyen, milyen alapon alkalmaznak magasabb kockázati értékelést. Teljesen világos kritériumokat akarunk arra, milyen esetben kötnek biztosítást, hitelt vesznek fel, a kockázat értékelést hogyan számolják ki. Nem szabad, hogy elég legyen azt mondani, hogy mert fogyatékos valaki, azért a kockázat három-négyszerese. Pontosan ki kell mutatni azt, hogy a kockázat hogyan alakul ki.

Ezek azok a módosítások, indítványok, amelyek a Parlament előtt vannak, bízom benne, hogy ez áprilisban elfogadásra kerülnek. Nyilván a kedves szervezők Kósáné Kovács Magdával e-mailen keresztül kapcsolatban maradnak, én pedig azon a napon, amikor elfogadják az indítványt értesíteni fogom Önöket.

Az SZMM illetékességi körébe tartozó fogyatékosügyi dokumentumok

Kemény Péter
Fogyatékosügyi és Rehabilitációs Főosztály

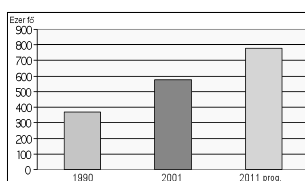
Statisztikák

- ✓ A világ népességének 10 százaléka, azaz 610 millió személy fogyatékossgal él, és közülük 386 millió tartozik a 15-64 éves korcsoporthoz. (WHO, 1998)
- ✓ EU régi tagállamokban a munkaképes-korú lakosság 14,5%-a (26 millió ember) fogyatékos (Európai Közösség Háztartási Panelvizsgálata, 2001)
- ✓ Újonnan csatlakozott országok népességének 25%-a él valamilyen fogyatékossgal (Eurobarométer, 2002)
- ✓ Magyarország: 577 ezer fő (5,7%) (2001. évi népszámlálás)
- ✓ Foglalkoztatottak aránya az unióban: 40-50% (súlyos fogy. 30-40%), Magyarországon: 9-12%

Áttekintés:

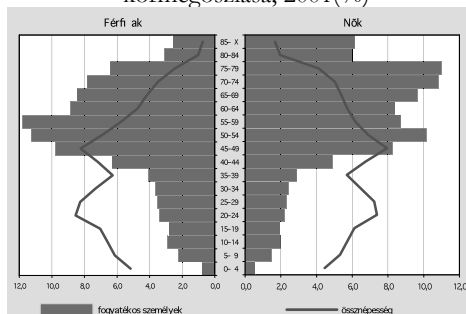
- Miért kell a fogyatékossgügynek politika?
- Európai Unió dokumentumai
 - Az Amszterdami szerződés
 - Alapvető emberi jogok Kartája
 - Foglalkoztatási Stratégia
 - 2000/78/EK Irányelv
 - EU Fogyatékossgügyi Cselekvési Terve
 - A fogyatékossgal élők helyzete a kibővült Európai Unióban: az Európai Akcióterv 2008-2009 COM (2007) 738
 - Bizottság 800/2008/EK rendelete általános csoportmentességi rendelet

Fogyatékos emberek száma Magyarországon

A fogyatékos emberek száma 2001-ben:
577 ezer fő, a lakosság 5,7%-a.
Növekedés prognosztizálható.

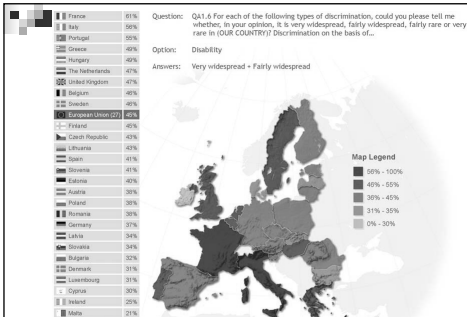
Fogyatékos személyek és a teljes népesség kormegoszlása, 2001(%)

WHO, 2001: A funkcióképesség, fogyatékossg és egészség nemzetközi osztályozása (FNO)

(ábra: Dr. Kullman, 2005)

Az Európai Unió főbb fogyatékossgügyi dokumentumai

- A fogyatékossg gyermekeknek a normál iskolába történő integrálására vonatkozó európai együttműködési programról szóló 87/C 211/01 számú Európai Tanács és oktatási miniszterek döntése (1987)
- A fogyatékossg gyermekek és fiatalok beilleszkedéséről a hagyományos oktatási rendszerekbe 90/C 162/02 számú Európai Tanács és oktatási miniszterek döntése (1990)
- A fogyatékossg emberek esélyegyenlőségéről szóló Európai Tanács és a kormányok képviselői tanácsának határozata (1996)
- A fogyatékossg emberek parkolási kártyájáról szóló Európai Tanács 98/376/EK számú ajánlása (1998)
- A fogyatékossg emberek foglalkoztatási lehetőségeinek egyenlőségéről szóló Európai Tanács 1999/C 186/02 számú határozata (1999)
- Úton a fogyatékossg emberek számára akadálymentes Európa felé című Bizottsági COM(2000) 284 számú ajánlás (2000)
- Az EK-szerződés 87. és 88. cikkének foglalkoztatásra nyújtott állami támogatására történő alkalmazásáról szóló Európai Bizottsági 2234/2002/EK rendelet (2002)
- „eAccessibility” – fogyatékossg emberek tudásalapú társadalomban való részvételének javításáról szóló Európai Tanács 2003/C 39/03 számú határozat (2003)
- A fogyatékossg tanuló és hallgatók általános és szakképzésben való részvételének esélyegyenlőségéről szóló Európai Tanács 2003/C 134/04 számú határozat (2003)
- A fogyatékossg emberek kulturális intézmények szolgáltatásaiban és a kulturális aktivitásokban való részvételének esélyegyenlőségéről szóló Európai Tanács 2003/C 134/05 számú határozat (2003)
- A fogyatékossg emberek foglalkoztatásának és szociális beilleszkedésének támogatásáról szóló Európai Tanács 2003/C 175/01 számú határozat (2003)
- „A befogadó társadalom alapja a diszkriminációmentességgel párosult pozitív cselekvés” c. Madridi Nyilatkozat (2002)

Az Európai Unió alapszerződése: az Amszterdami Szerződés

Új fejezetet nyitott a fogyatékosügyben, amikor az Európai Közösséget létrehozó szerződés korábbi (6.a) cikke helyébe az alábbi (13. cikk) lépett:

„E szerződés egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül és a szerződés által a Közösségre átruházott hatáskörök keretén belül a Tanács, a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően, egyhangúlag megfelelő intézkedéseket tehet a nemen, a faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdésére.”

Az Európai Unió alapszerződése: az Amszterdami Szerződés

Új fejezetet nyitott a fogyatékosügyben, amikor az Európai Közösséget létrehozó szerződés korábbi (6.a) cikke helyébe az alábbi (13. cikk) lépett:

„E szerződés egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül és a szerződés által a Közösségre átruházott hatáskörök keretén belül a Tanács, a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően, egyhangúlag megfelelő intézkedéseket tehet a nemen, a faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdésére.”

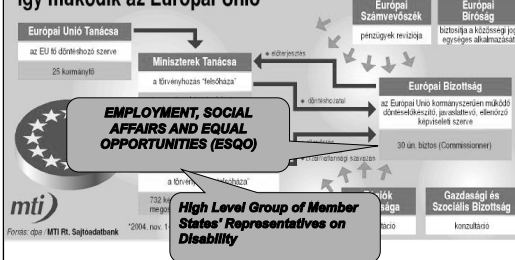
Az Európai Unió alapszerződése: az Amszterdami Szerződés

Új fejezetet nyitott a fogyatékosügyben, amikor az Európai Közösséget létrehozó szerződés korábbi (6.a) cikke helyébe az alábbi (13. cikk) lépett:

„E szerződés egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül és a szerződés által a Közösségre átruházott hatáskörök keretén belül a Tanács, a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően, egyhangúlag megfelelő intézkedéseket tehet a nemen, a faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdésére.”

Hazánk szerepe az Európai Unió fogyatékoság politikájában

Így működik az Európai Unió

Alapvető Emberi Jogok Chartája (2000)

- A Chartát a nizzai értekezleten tárgyalták és bár azt kötelező érvényű dokumentumként nem fogadták el, az Európai Unió történetében meghatározó jelentőségű. Hat fejezetből és 54 cikkelyből áll: méltóság, szabadságjogok, egyenlőség, állampolgári jogok, igazságszolgáltatás és általános rendelkezések.

„21. cikkely: 1.) Tilos bármilyen megkülönböztetés nem, faj, bőrszín, etnikai vagy társadalmi eredet, genetikai jellegzetesség, nyelv, vallás vagy hit, politikai vagy más meggyőződés, nemzeti kisebbséghez tartozás, tulajdon, származás, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján.

2.) Az Európai Közösséget alapító Szerződés és az Európai Unióról szóló Szerződés alkalmazási körében és az említett szerződések különleges rendelkezéseinek sérelme nélkül, a nemzeti hovatartozás alapján történő bármiféle megkülönböztetés tilos.”

„26. cikkely: Az Unió elismeri és tiszteletben tartja a fogyatékosággal élő személyek jogát ahhoz, hogy olyan intézkedéseket élvezzenek, amelyek célja önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük és a közösség életében való részvételük biztosítása.”

Alapvető Emberi Jogok Chartája (2000)

- A Chartát a nizzai értekezleten tárgyalták és bár azt kötelező érvényű dokumentumként nem fogadták el, az Európai Unió történetében meghatározó jelentőségű. Hat fejezetből és 54 cikkelyből áll: méltóság, szabadságjogok, egyenlőség, állampolgári jogok, igazságszolgáltatás és általános rendelkezések.

„21. cikkely: 1.) Tilos bármilyen megkülönböztetés nem, faj, bőrszín, etnikai vagy társadalmi eredet, genetikai jellegzetesség, nyelv, vallás vagy hit, politikai vagy más meggyőződés, nemzeti kisebbséghez tartozás, tulajdon, származás, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján.

2.) Az Európai Közösséget alapító Szerződés és az Európai Unióról szóló Szerződés alkalmazási körében és az említett szerződések különleges rendelkezéseinek sérelme nélkül, a nemzeti hovatartozás alapján történő bármiféle megkülönböztetés tilos.”

„26. cikkely: Az Unió elismeri és tiszteletben tartja a fogyatékosággal élő személyek jogát ahhoz, hogy olyan intézkedéseket élvezzenek, amelyek célja önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük és a közösség életében való részvételük biztosítása.”

Alapvető Emberi Jogok Chartája (2000)

- A Chartát a nizzai értekezleten tárgyalták és bár azt kötelező érvényű dokumentumként nem fogadták el, az Európai Unió történetében meghatározó jelentőségű. Hat fejezetből és 54 cikkelyből áll: méltóság, szabadságjogok, egyenlőség, állampolgári jogok, igazságszolgáltatás és általános rendelkezések.

„21. cikkely: 1.) Tilos bármilyen megkülönböztetés nem, faj, bőrszín, etnikai vagy társadalmi eredet, genetikai jellegzetesség, nyelv, vallás vagy hit, politikai vagy más meggyőződés, nemzeti kisebbséghez tartozás, tulajdon, származás, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján.

2.) Az Európai Közösséget alapító Szerződés és az Európai Unióról szóló Szerződés alkalmazási körében és az említett szerződések különleges rendelkezéseinek sérelme nélkül, a nemzeti hovatartozás alapján történő bármiféle megkülönböztetés tilos.”

„26. cikkely: Az Unió elismeri és tiszteletben tartja a fogyatékosággal élő személyek jogát ahhoz, hogy olyan intézkedéseket élvezzenek, amelyek célja önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük és a közösség életében való részvételük biztosítása.”

Az Európai Unió Foglalkoztatási Stratégiája (1997)

- Az amszterdami szerződés, amelybe VI/a. számú záradékkal teljesen új fejezetet iktattak be, Foglalkoztatási címmel.
- Európai Tanács 1997. november 20–21-én Luxemburgban megtartott foglalkoztatási csúcstalálkozója
- Négy cselekvési irányt (pillért) jelöltek ki:
 - a foglalkoztathatóság javítását,
 - vállalkozásbarát környezet megteremtését,
 - a vállalkozások és alkalmazottaik alkalmazkodóképességének a fejlesztését
 - a nők és férfiak esélyegyenlőségi politikájának a megerősítését.
- Felülvizsgálat:
 - Lisszaboni csúc (2000)
 - Stockholm (2001)
 - Barcelona (2002)
 - Brüsszel (2003)
 - Brüsszel (2005) COM24

Foglalkoztatási irányvonalak az EU-ban

1. Aktív és preventív intézkedések a munkanélküliség és az inaktívak számára
2. Munkahelyteremtés és vállalkozások ösztönzése
3. Felkészülés a változásokra, az alkalmazkodóképesség és a munkaerőpiaci mobilitás elősegítése
4. A humán tőke fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás támogatása
5. A munkaerő-kínálat növelése és az aktív öregedés elősegítése
6. Nők és férfiak egyenlősége
7. A munkaerőpiaci integráció elősegítése és küzdelem a munkaerőpiacon hátrányos helyzetben lévő emberek diszkriminációja ellen
8. Ösztönzés a munkavállalásra (a munka fizetődővé és vonzóvá tétele)
9. A be nem jelentett munkavégzés átalakítása bejelentett munkává
10. Regionális munkaerőpiaci különbségek csökkentése

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló Európai Tanácsi 2000/78/EK irányelv (2000)

- Az irányelv célja – többek között – a foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása, tekintettel az egyenlő bánásmód elvére.
- Definálja a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetés fogalmát.
- Az irányelvet az alábbi területeken kell alkalmazni: munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, foglalkoztatáshoz jutás feltételei, pályaválasztási tanácsadás, szakképzés, szakmai továbbképzés és átképzés, alkalmazási és munkakörülmények, a munkavállalók és a munkaadók szervezeteiben való tagság vagy részvétel.
- Leírja a foglalkoztatott személyek igényeire való észszerű alkalmazkodás kritériumait, a pozitív és különleges intézkedések szükségességét és a minimumkövetelményeket.
- Rendelkezik a jogvédelemről, a bizonyítási terhel megfordításáról, a tájékoztatási kötelezettségről és a szociális párbeszéd szükségességéről.

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló Európai Tanácsi 2000/78/EK irányelv (2000)

- Az irányelv célja – többek között – a foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása, tekintettel az egyenlő bánásmód elvére.
- Definálja a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetés fogalmát.
- Az irányelvet az alábbi területeken kell alkalmazni: munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, foglalkoztatáshoz jutás feltételei, pályaválasztási tanácsadás, szakképzés, szakmai továbbképzés és átképzés, alkalmazási és munkakörülmények, a munkavállalók és a munkaadók szervezeteiben való tagság vagy részvétel.
- Leírja a foglalkoztatott személyek igényeire való észszerű alkalmazkodás kritériumait, a pozitív és különleges intézkedések szükségességét és a minimumkövetelményeket.
- Rendelkezik a jogvédelemről, a bizonyítási terhel megfordításáról, a tájékoztatási kötelezettségről és a szociális párbeszéd szükségességéről.

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló Európai Tanácsi 2000/78/EK irányelv (2000)

- Az irányelv célja – többek között – a foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása, tekintettel az egyenlő bánásmód elvére.
- Definálja a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetés fogalmát.
- Az irányelvet az alábbi területeken kell alkalmazni: munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, foglalkoztatáshoz jutás feltételei, pályaválasztási tanácsadás, szakképzés, szakmai továbbképzés és átképzés, alkalmazási és munkakörülmények, a munkavállalók és a munkaadók szervezeteiben való tagság vagy részvétel.
- Leírja a foglalkoztatott személyek igényeire való észszerű alkalmazkodás kritériumait, a pozitív és különleges intézkedések szükségességét és a minimumkövetelményeket.
- Rendelkezik a jogvédelemről, a bizonyítási terhel megfordításáról, a tájékoztatási kötelezettségről és a szociális párbeszéd szükségességéről.

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló Európai Tanácsi 2000/78/EK irányelv (2000)

- Az irányelv célja – többek között – a foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása, tekintettel az egyenlő bánásmód elvére.
- Definálja a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetés fogalmát.
- Az irányelvet az alábbi területeken kell alkalmazni: munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, foglalkoztatáshoz jutás feltételei, pályaválasztási tanácsadás, szakképzés, szakmai továbbképzés és átképzés, alkalmazási és munkakörülmények, a munkavállalók és a munkaadók szervezeteiben való tagság vagy részvétel.
- Leírja a foglalkoztatott személyek igényeire való észszerű alkalmazkodás kritériumait, a pozitív és különleges intézkedések szükségességét és a minimumkövetelményeket.
- Rendelkezik a jogvédelemről, a bizonyítási terhel megfordításáról, a tájékoztatási kötelezettségről és a szociális párbeszéd szükségességéről.

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló Európai Tanácsi 2000/78/EK irányelv (2000)

- Az irányelv célja – többek között – a foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása, tekintettel az egyenlő bánásmód elvére.
- Definálja a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetés fogalmát.
- Az irányelvet az alábbi területeken kell alkalmazni: munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, foglalkoztatáshoz jutás feltételei, pályaválasztási tanácsadás, szakképzés, szakmai továbbképzés és átképzés, alkalmazási és munkakörülmények, a munkavállalók és a munkaadók szervezeteiben való tagság vagy részvétel.
- Leírja a foglalkoztatott személyek igényeire való észszerű alkalmazkodás kritériumait, a pozitív és különleges intézkedések szükségességét és a minimumkövetelményeket.
- Rendelkezik a jogvédelemről, a bizonyítási terhel megfordításáról, a tájékoztatási kötelezettségről és a szociális párbeszéd szükségességéről.

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló Európai Tanácsi 2000/78/EK irányelv (2000)

- Az irányelv célja – többek között – a foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása, tekintettel az egyenlő bánásmód elvére.
- Definálja a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetés fogalmát.
- Az irányelvet az alábbi területeken kell alkalmazni: munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, foglalkoztatáshoz jutás feltételei, pályaválasztási tanácsadás, szakképzés, szakmai továbbképzés és átképzés, alkalmazási és munkakörülmények, a munkavállalók és a munkaadók szervezeteiben való tagság vagy részvétel.
- Leírja a foglalkoztatott személyek igényeire való észszerű alkalmazkodás kritériumait, a pozitív és különleges intézkedések szükségességét és a minimumkövetelményeket.
- Rendelkezik a jogvédelemről, a bizonyítási terhel megfordításáról, a tájékoztatási kötelezettségről és a szociális párbeszéd szükségességéről.

„A foglalkoztatott emberek esélyegyenlősége: Európai Cselekvési terv” című Európai bizottsági COM(2003) 650 számú közleménye (2003)

- Az Európai Cselekvési Tervet 2003. október 30-án fogadták el annak érdekében, hogy 2003 után is fenntartható eredményeket lehessen elérni.
- A dokumentum 2010-ig két éves ciklusokban tervezi a feladatokat és azok ellenőrzését megszervezni.
- Szinte teljes körű áttekintést nyújt a foglalkoztatott személyekkel kapcsolatos politikákat meghatározó dokumentumokról és programokról, az Európai Unió 2003. évi elért eredményeiről.
- Az első tervezési időszak 2004-2005. évekre szőtt. Céltüzesei a foglalkoztatási lehetőségek elérése és a foglalkoztatásban maradás, az élethosszig tartó tanulás, az új technológiai lehetőségek kihasználása, a nyilvános épített környezet hozzáférhetőségének biztosítása.
- Valamennyi célkitűzés esetében részletesen meghatározzák a cselekvés kereteit. Lényeges, hogy a cselekvési terv végrehajtásáról a tagországoknak évente be kell számolniuk.

„A fogvatékos emberek esélyegyenlősége: Európai Cselekvési terv” című Európai bizottsági COM(2003) 650 számú közleménye (2003)

- Az Európai Cselekvési Tervet 2003. október 30-án fogadták el annak érdekében, hogy 2003 után is fenntartható eredményeket lehessen elérni.
- A dokumentum 2010-ig **kötve** **klidusokban** tervezi a feladatokat és azok ellenőrzését megszervezni.
- Szinte teljes körű áttekintést nyújt a fogvatékos személyekkel kapcsolatos politikákat meghatározó dokumentumokról és programokról, az Európai Unió 2003. évig elért eredményeiről.
- Az első tervezési időszak 2004-2005. évekre szól. Céltűzései a foglalkoztatási lehetőségek elérése és a foglalkoztatásban maradás, az élethosszig tartó tanulás, az új technológiák lehetőségeinek kihasználása, a nyilvános épített környezet hozzáférhetőségének biztosítása.
- Valamennyi céltűzés esetében részletesen meghatározzák a cselekvés kereteit. Lényeges, hogy a cselekvési terv végrehajtásáról a tagországoknak kétévente be kell számolniuk.

„A fogvatékos emberek esélyegyenlősége: Európai Cselekvési terv” című Európai bizottsági COM(2003) 650 számú közleménye (2003)

- Az Európai Cselekvési Tervet 2003. október 30-án fogadták el annak érdekében, hogy 2003 után is fenntartható eredményeket lehessen elérni.
- A dokumentum 2010-ig **kötve** **klidusokban** tervezi a feladatokat és azok ellenőrzését megszervezni.
- Szinte teljes körű áttekintést nyújt a fogvatékos személyekkel kapcsolatos politikákat meghatározó dokumentumokról és programokról, az Európai Unió 2003. évig elért eredményeiről.
- Az első tervezési időszak 2004-2005. évekre szól. Céltűzései a foglalkoztatási lehetőségek elérése és a foglalkoztatásban maradás, az élethosszig tartó tanulás, az új technológiák lehetőségeinek kihasználása, a nyilvános épített környezet hozzáférhetőségének biztosítása.
- Valamennyi céltűzés esetében részletesen meghatározzák a cselekvés kereteit. Lényeges, hogy a cselekvési terv végrehajtásáról a tagországoknak kétévente be kell számolniuk.

„A fogvatékos emberek esélyegyenlősége: Európai Cselekvési terv” című Európai bizottsági COM(2003) 650 számú közleménye (2003)

- Az Európai Cselekvési Tervet 2003. október 30-án fogadták el annak érdekében, hogy 2003 után is fenntartható eredményeket lehessen elérni.
- A dokumentum 2010-ig **kötve** **klidusokban** tervezi a feladatokat és azok ellenőrzését megszervezni.
- Szinte teljes körű áttekintést nyújt a fogvatékos személyekkel kapcsolatos politikákat meghatározó dokumentumokról és programokról, az Európai Unió 2003. évig elért eredményeiről.
- Az első tervezési időszak 2004-2005. évekre szól. Céltűzései a foglalkoztatási lehetőségek elérése és a foglalkoztatásban maradás, az élethosszig tartó tanulás, az új technológiák lehetőségeinek kihasználása, a nyilvános épített környezet hozzáférhetőségének biztosítása.
- Valamennyi céltűzés esetében részletesen meghatározzák a cselekvés kereteit. Lényeges, hogy a cselekvési terv végrehajtásáról a tagországoknak kétévente be kell számolniuk.

„A fogvatékos emberek esélyegyenlősége: Európai Cselekvési terv” című Európai bizottsági COM(2003) 650 számú közleménye (2003)

- Az Európai Cselekvési Tervet 2003. október 30-án fogadták el annak érdekében, hogy 2003 után is fenntartható eredményeket lehessen elérni.
- A dokumentum 2010-ig **kötve** **klidusokban** tervezi a feladatokat és azok ellenőrzését megszervezni.
- Szinte teljes körű áttekintést nyújt a fogvatékos személyekkel kapcsolatos politikákat meghatározó dokumentumokról és programokról, az Európai Unió 2003. évig elért eredményeiről.
- Az első tervezési időszak 2004-2005. évekre szól. Céltűzései a foglalkoztatási lehetőségek elérése és a foglalkoztatásban maradás, az élethosszig tartó tanulás, az új technológiák lehetőségeinek kihasználása, a nyilvános épített környezet hozzáférhetőségének biztosítása.
- Valamennyi céltűzés esetében részletesen meghatározzák a cselekvés kereteit. Lényeges, hogy a cselekvési terv végrehajtásáról a tagországoknak kétévente be kell számolniuk.

A fogvatékkal élők helyzete a kibővült Európai Unióban: az Európai Akcióterv 2008-2009 COM (2007) 738

4. PRIORITÁSOK 2008-2009

- 4.1. **Fellegések a fogvatékkal élők társadalmi részvételeért és integrációjáért az akadálymentesítés eszközeivel**
- a) A munkaerőpiachoz való hozzáférés elősegítése
 - b) A termékek, szolgáltatások és az infrastruktúra akadálymentesítésének fellendítése
 - c) A Bizottság elemző kapacitásának megsziárdítása az akadálymentesítés támogatása érdekében
- 4.2. **Fellegések az alapvető jogok teljes körű biztosítása érdekében**
- a) Az ENSZ-egyezmény végrehajtásának előmozdítása
 - b) A hátrányos megkülönböztetés elleni védelemre vonatkozó közösségi jogszabályi keret kiegészítése

A BIZOTTSÁG 800/2008/EK RENDELETE (2008. augusztus 6.) a Szerződés 87. és 88. cikke alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőség nyilvánításáról (általános csoportmentesség) rendelet)

41. **Cikk A fogvatékkal élők munkavállalók foglalkoztatásához történő támogatás formájában nyújtott támogatás**
- (1) A fogvatékkal élők munkavállalók foglalkoztatásához történő támogatás formájában nyújtott támogatást a Szerződés
87. cikkének (3) bekezdése szerinti, a közös piaccal összeegyeztethető támogatásnak kell tekinteni, és mentesül a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében előírt bejelentési kötelezettség alól, feltéve hogy teljesülnek az e cikk (2) és (3) bekezdésében rögzített feltételek.
- (2) A támogatási intenzitás nem haladhatja meg a támogatható költségek 75 %-át.
- (3) A támogatható költségek bármely időszakra alatt felmerülő költségek, amikor a fogvatékkal élők munkavállalók foglalkoztatásában van.
- (4) Ha a felvétel nem eredményezi az érintett vállalkozás munkavállalói létszámának az előző tizenkét hónap átlagához viszonyított nettó növekedését, egy vagy több munkahely megteremtése önkéntes kiegészítő, munkakiegészítő, öregségi nyugdíj, önkéntes munkaidő-csökkenés vagy kötelezősségek miatt jogszervi elbocsátás és nem létszámbővítés következtében történhet.
- (5) A kötelezősségek miatt jogszervi elbocsátás követelmény a fogvatékkal élők munkavállalók a munkaszerződésére vonatkozó nemzeti jogszabályok vagy kollektív szerződésről összhangban minimális időre folyamatos foglalkoztatásra jogosultak. Ha a foglalkoztatási időszak 12 hónapnál rövidebb, a támogatást ennek megfelelően arányosan csökkenteni kell.

A BIZOTTSÁG 800/2008/EK RENDELETE (általános csoportmentesség) rendelet)

42. **Cikk A fogvatékkal élők munkavállalók foglalkoztatása többéltőltségének ellentételezésére nyújtott támogatás**
- (1) A fogvatékkal élők munkavállalók foglalkoztatása többéltőltségének ellentételezésére nyújtott támogatást a Szerződés 87. cikkének (3) bekezdése szerinti, a közös piaccal összeegyeztethető támogatásnak kell tekinteni, és mentesül a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésében előírt bejelentési kötelezettség alól, feltéve hogy teljesülnek az e cikk (2) és (3) bekezdésében rögzített feltételek.
- (2) A támogatási intenzitás nem haladhatja meg a támogatható költségek 100 %-át.
- (3) A támogatható költségek a 41. cikk alá tartozó költségekkel ellentételezett költségek, amelyek azon költségeken felül jelentkezők, amelyek a vállalkozásnál akkor merülnek fel, ha a kedvezményezett nem fogvatékkal élők munkavállalókat foglalkoztatna abban az időszakban, amelyben az érintett munkavállaló foglalkoztatott.
- A támogatható költségek a következők:
- a) a helyiségek átalakításának költségei,
 - b) a kizárólag a fogvatékkal élők munkavállalók segítségével foglalkozó személyek alkalmazásához kapcsolódó költségek,
 - c) a fogvatékkal élők munkavállalók által használt berendezések átalakításának vagy beszerzésének, vagy a szoftverek beszerzésének és érvényesítésének költségei – beleértve az átalakított vagy segítségnyújtásra alkalmas technológiai felszerelések költségeit is – amelyek azokon a költségeken felül jelentkezők, amelyek akkor merülnek fel, ha a kedvezményezett nem fogvatékkal élők munkavállalókat foglalkoztatna,
 - d) amennyiben a kedvezményezett védett munkahelyeket biztosít, az érintett létesítmény létrehozásának, üzemeltetésének vagy kibővítésének költségei, továbbá minden, a fogvatékkal élők munkavállalók alkalmazásából közvetlenül eredő adminisztrációs és szállítási költség.

„Mindent megpróbáltam: ami jó, azt megpróbáltam!”

Pál apostol 1. leveli a Thesszalonikainakhoz 5:21

Köszönöm a figyelmet!

kerny.peter@szmm.gov.hu
06 20 218 0585
06 1 428 9754

KÖZLEKEDÉSI, HÍRKÖZLÉSI ÉS ENERGIAÜGYI MINISZTERIUM, 1054 BUDAPEST AKADEMIA U. 3.

További fejlesztések

- 30+30 db elővárosi motorvonat Budapest környékén
- Alacsonypadlós autóbuszok a közszolgáltatásban
- KözOP fejlesztések országsszerte
- ROP forrásokban az akadálymentesítés erősítése

KÖZLEKEDÉSI, HÍRKÖZLÉSI ÉS ENERGIAÜGYI MINISZTERIUM, 1054 BUDAPEST AKADEMIA U. 3.

Műszaki lehetőségek - vasút

- 550 mm-es peronmagasság
- karfalist helyett felvonó

KÖZLEKEDÉSI, HÍRKÖZLÉSI ÉS ENERGIAÜGYI MINISZTERIUM, 1054 BUDAPEST AKADEMIA U. 3.

Műszaki lehetőségek – közút

menetrend szerinti és egyéni személyszállítás

KÖZLEKEDÉSI, HÍRKÖZLÉSI ÉS ENERGIAÜGYI MINISZTERIUM, 1054 BUDAPEST AKADEMIA U. 3.

Műszaki lehetőségek – városok I.

szintbeni beszállás

KÖZLEKEDÉSI, HÍRKÖZLÉSI ÉS ENERGIAÜGYI MINISZTERIUM, 1054 BUDAPEST AKADEMIA U. 3.

Műszaki lehetőségek – városok II.

akadálymentes

KÖZLEKEDÉSI, HÍRKÖZLÉSI ÉS ENERGIAÜGYI MINISZTERIUM, 1054 BUDAPEST AKADEMIA U. 3.

Köszönöm a figyelmet!

•Elérhetőségek:
 •<http://www.khem.gov.hu>
 •szigeti.daniel@khem.gov.hu

A fogyatékos emberek az Európai Unióban. Új lehetőség az európai politikában

**Brüsszeltől Budapestig - konferencia
Mozgássérültek Budapesti Egyesülete**

Budapest, 2009. február 13.

BEMUTATKOZÁS

- Kósa Ádám ügyvéd vagyok, 33 éves
- 2005. óta a SINOSZ, 2008. óta a FESZT elnöke
- 2009. január 17-én a FIDESZ-MPP Országos Választmánya a 2009. évi EP lista 12. helyére jelölt

Cím: H-1068 Bp., Benczúr u. 21. ☐ Tel: 36-1-351-0434,
Fax/SMS: 06-1-342-1989 ☐ Internet: www.sinosz.hu

A LEHETŐSÉG

Magyar fogyatékkal élőként képviselni nemcsak sorsársaimat, hanem minden magyar állampolgárt

Európai parlamenti szinten érvényesíteni a magyar és az európai fogyatékosok céljait

A szükséges helyeken (pl. Strukturális Alapok) céljainknak megfelelő projektekhez szükséges feltételek beiktatása, konkrétabb és egyértelműbb esélyegyenlőségi elvek érvényesítése

Nyomásgyakorlás az európai politikai életre és jogszabályalkotásra az európai jogi normák felülvizsgálatával vagy új szemléletet erősítő jogi normák létrehozásával

Cím: H-1068 Bp., Benczúr u. 21. ☐ Tel: 36-1-351-0434,
Fax/SMS: 06-1-342-1989 ☐ Internet: www.sinosz.hu

MIT KELL TENNÜNK?

1. A közösségi jog számos jogszabállyal védi az esélyegyenlőséget, de ezek koherenciája, számon kérhetősége nem kielégítő - az igazságos társadalom kialakításához további lépésekre van szükség
2. A demográfiai jellemzők (életkor-fa) szembetűnő átalakulása magában hordozza annak szükségességét, hogy a fogyatékkal élőket mielőbb és minél nagyobb számban aktívra kell tenni - ehhez megfelelő jogi és társadalmi környezet kialakítására van szükség, amely hatékonyan támogatja ezt a folyamatot. Munkahelyteremtésre van szükség a fogyatékkal élők minél nagyobb számú foglalkoztatása érdekében, megfelelő támogatási rendszer kiépítése útján - azaz a fenntartható társadalom kialakítására további feladatok vannak

Cím: H-1068 Bp., Benczúr u. 21. ☐ Tel: 36-1-351-0434,
Fax/SMS: 06-1-342-1989 ☐ Internet: www.sinosz.hu

MIT KELL TENNÜNK?

3. Strukturális Alapok - 2006. óta új szabályozás érvényesíti az esélyegyenlőségi kritériumokat, a fogyatékkal élők igényeinek erősebb figyelembe vételét (2006/1083 EK rendelet 16. §):

„Különösen, a fogyatékosokkal élő személyek hozzáférése az egyik olyan kritérium, amelynek az alapokból társfinanszírozott műveletek meghatározásakor meg kell felelni, és amelyet a megvalósítás különböző fázisaiban figyelembe kell venni.”

Ezt a szabályt tovább kell finomítani - pontosabban: konkretizálni - hogy 2014-ig hatékonyan tudjuk felhasználni az újabb forrásokat a fogyatékkal élők érdekében, illetve a belső jog részévé válhassanak. Ennek a munkának a része a "jó gyakorlatok" és eredmények hasznosítása is hazánk számára.

4. Egyenlő esélyű hozzáférést biztosítása érdekében egységes, kötelezően érvényesítendő európai szabványok létrehozása az önálló életvitel valamely területén, beleértve a legnépesebb tárgyakat, szolgáltatásokat is.

5. a Magyarországra érvényes, a belső jog által megállapított akadálymentesítésre vonatkozó 2010-es, illetve 2013-as határidők megtartása érdekében is lépéseket kell tenni, miután ez is veszélyeztetve van. A tapasztalatokat le kell szűrni: szakmailag megvalósíthatatlan célok kitűzése adott esetben többet árthat, mint használna. Felkészült szakemberekre a jövőben nagyobb szükség lesz, hogy az elhibázott lépéseket korrigálhassuk.

6. Oktatási rendszer alkalmasságát a fogyatékkal élők számára - amely megfelel az igényeinknek. Megfelelő oktatási szisztémával a fogyatékkal élők versenyképesebbé lesznek a munkaerőpiacon is. Az EU-ban minden 3-4. fogyatékkal élőnek van munkája, Magyarországon csak minden 10.-nek.

7. Az elektronikus média és az információs társadalom megfelelő akadálymentesítése európai szí Cím: H-1068 Bp., Benczúr u. 21. ☐ Tel: 36-1-351-0434, ☐ Fax/SMS: 06-1-342-1989 ☐ Internet: www.sinosz.hu

LEHETSÉGES CSELEKVÉSI TERÜLETEK

Megfelelő érdekközösség létrehozása a hazai fogyatékkal élők képviselői szervezetek között. A FESZT és a Fogyatékosügyi Civil Caucus ezekhez megfelelő segítséget tudnának adni.

A nemzetközi (elsősorban európai) fogyatékosügyi szervezetek programjaiból a szükséges elemek áttelepítése, és képviselete.

EP Disability Intergroup szerepének erősítése, az EDF szakmai tevékenységének, érdekképviseleti céljainak képviselete.

A hazai jogszabályalkotási kultúrába a fogyatékosügyi szempontok erősítése, a közigazgatásban fogyatékosokkal élők szakmai tudásának az elfogadtatása (hány fogyatékosval dolgozik az SZMM-ban? Vagy az Európai Parlamentben vagy akár az Európai Bizottságnál?), személyes és EP-n keresztül lobbimunkánk keresztül.

Cím: H-1068 Bp., Benczúr u. 21. ☐ Tel: 36-1-351-0434,
Fax/SMS: 06-1-342-1989 ☐ Internet: www.sinosz.hu

POLITIKA ÉS ÉRDEKVÉDELEM "A FOGYATÉKOSSÁGÜGY NEM JOBB VAGY BALOLDALISÁG KÉRDÉSE"

Fel kell ismernünk a lehetőséget a hazai fogyatékospolitika számára!

Érintett személyként, a "Semmit rólunk, nélkülünk"-elvének érvényesítésével, a politikai függetlenség (amely minden EP-képviselőnek jár) megtartásával vállalható a feladat egy fogyatékkal élő érdekvédő számára.

Az érdekvédelmi szervezetektől nem az engem jelölő párt támogatását kérem, hanem az általam elvállalt feladatát. Önmagában a jelölés is elkezdte a személtformálást az emberek fejében, és ha **képes vagyok fogyatékkal élőként képviselni nemcsak sorsársaimat, hanem minden magyar embert**, akkor társadalmi elfogadottságunk is növekedni fog.

Cím: H-1068 Bp., Benczúr u. 21. ☐ Tel: 36-1-351-0434,
Fax/SMS: 06-1-342-1989 ☐ Internet: www.sinosz.hu

Köszönöm a figyelmet!

e-mail: kosa.adam@sinosz.hu

**cím: SINOSZ, 1068 Budapest,
Benczúr u. 21.**

„Méltóképpen-másképp”

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának fogyatékosügyi projektje

Lux Ágnes
(projekt koordinátor, OBH)

Az ombudsman feladata

- az **alkotmányos jogokkal kapcsolatos visszasságok vizsgálata**, és orvoslásuk érdekében **általános vagy egyedi intézkedések** kezdeményezése
- az országgyűlési biztos kizárólag a Parlamentnek felelős → éves beszámoló
- az ombudsman az eljárása során független, intézkedését kizárólag az Alkotmány és a törvények alapján hozza meg.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény alapján:

→ az országgyűlési biztoshoz BÁRKI fordulhat, ha megítélése szerint valamely **HATÓSÁG** illetve közszolgáltatást végző szerv tevékenysége során a beadványt benyújtó személy **ALAPVETŐ JOGAIVAL ÖSSZEFÜGGÉSBEN VISSZASSÁGOT okozott**,

feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket már kimerítette, illetve jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Hatóságnak minősül:

- a közigazgatási feladatot ellátó szerv;
- a közigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv e jogkörében;
- a Magyar Honvédség;
- a rendvédelmi szerv;
- a nyomozó hatóság, ideértve az ügyészségi nyomozást végző ügyészségi szervet is;
- a helyi önkormányzat és a kisebbségi önkormányzat;
- a köztisztviselő;
- a közjegyző;
- bírósági végrehajtó;

Mit tehet az ombudsman?

- **ajánlást tehet** a visszasságot előidéző szerv felülvizsgáló szervének, kezdeményezheti az érintett szerv vezetőjénél a visszasság orvoslását
- indítványozhatja az **Alkotmánybíróságnál** a jogszabály alkotmányellenességének vizsgálatát
- kezdeményezheti az illetékes ügyésznél **ügyészli óvás** benyújtását
- az illetékes szervnél **felelősségre vonásra irányuló** eljárást kezdeményezhet, ha szabálysértés vagy fegyelmi vétség elkövetésének alapos gyanúja észlel, bűncselekmény észlelése esetén pedig köteles kezdeményezni
- javasolhatja a jogalkotásra jogosult szervnél a jogszabály módosítását, hatályon kívül helyezését vagy kiadását
- **végző intézkedésként** az ügyet az éves beszámoló keretében az Országgyűlés elé terjeszti

Új szerepvállalás – proaktív jogvédelem

- 2008- tól minden évben egy-egy kiemelt téma megjelenítése az OBH munkájában, ezen keresztül a nyilvánosság felé
- Projektek indítása a társadalom alapjogi visszasságaira való figyelemfelkeltés érdekében

2008: hajléktalanság;
gyermeki jogok;
békés gyülekezéshez való jog

2009: szabad közlekedéshez való jog,
sztrájkjog,
gyermeki jogok,
fogyatékossgal élők jogai

„Méltóképpen másképp”

Alaptézis:

„Senki ne szenvedjen semmiféle hátrányt pusztán azért, mert valamely testi, kommunikációs, szellemi vagy értelmi fogyatékossgal él”

> Alapjogi pillérek:

- élethez, emberi méltósághoz való jog (mindenkit megillet a szükségletei szerint való ellátás, segítség)
- intézményvédelem
- a hátrányos megkülönböztetés tilalma
- társadalmi részvétel, befogadás

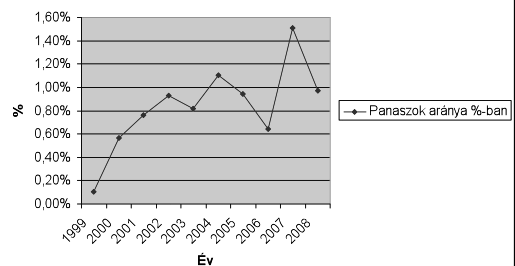
Ombudsman szerepfelfogása: jogvédő

- közigazgatás hibáinak feltárása: alapvető jogok érvényesülésével összefüggő elvi problémák mindennapi gyakorlatra fordítása
- állami szervezeten belül: az egyes alapvető jogokat korlátozó aktusokkal szembeni kontroll&ellensúly
- proaktív, átfogó jogvédelem
- jogtudatosító, közvéleményformáló tevékenység → társadalmi szemléletváltás!
- aktív hálózat kiépítése

- > Alapjogi dilemmák feltárása - Nyilvánosság megszólítása
- > „Fórum” – műhelybeszélgetések április/ május; zárókonferencia – ősz
- > Eddigi releváns ombudsmáni gyakorlat becsatornázása; felhasználása
- > Vizsgálatok panaszra és hivatalból – probléma: KEVÉS A PANASZ!

Fogyatékossgal élők panaszai

Vizsgálendő területek

- diszkriminációs tilalmak
- fogyatékossgal élő nők, gyermekek
- a hozzáférés formái (akadálymentesítés fizikai+ kommunikációs)
- törvény előtti egyenlőség – a gondnokság alá helyezés körülményei
- személy szabadsága és biztonsága
- önálló életvitel és a közösségbe való befogadás
- véleménynyilvánítás szabadsága
- magánélet, az otthon és a család tiszteltben tartása
- oktatás
- egészségügy
- rehabilitáció és foglalkoztatás
- szociális védelem
- kultúra, sport
- közéleti szereplés
- fogyatékossgal szabadságvesztésre ítélve – „börtönben” viselt fogyatékossg

Köszönöm a figyelmet! ☺

lux@obh.hu
panasz@obh.hu

A fogyatékossgal élőket érintő Európai Unió szabályozás áttekintés

dr. Gurbai Sándor
(jogi referens, OBH)

A közösségi jog forrásai

- **Elsődleges jogforrások**
 - **alapító szerződések**
 - **általános jogelvek**
- **Másodlagos jogforrások**
 - **rendelet** → Általános hatállyal bír. Teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban
 - **irányelv** → Az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, azonban a forma és az eszköz megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja
 - **határozat** → Teljes egészében kötelező azokra nézve, akiket címzettként megjelöl
 - **ajánlás**
 - **vélemény**

A közösség további aktusai

PI

- **cselekvési terv**
- **nyilatkozat**
- **közlemény**
- **állásfoglalás**

Az Európai Bíróság ítéletei

- **Formálisan nem jogforrások**
- **Jelentős hatás**
 - **bíróságok gyakorlatára**
 - **közösségi normák alkalmazására**

A közösségi jog alapelvei

PI

- **A közösségi jog elsőbbsége**
- **A közösségi jog közvetlen hatály**
 - **Irányelv közvetlen hatálya**

Unió csatlakozásunk

- **2002-es Alkotmánymódosítás → Európa klauzula**
- **2004-es csatlakozás**
- **Acquis communautaire**

Az EU fogyatékossgal élőket érintő szabályozása I.

- **Cselekvési programok**
 - Szakképzési rehabilitáció
 - Szociális integráció
 - HELIOS
- **EDF**
- **86/379/EGK ajánlás a fogyatékos személyek Közösségen belüli foglalkoztatásáról**
 - Pozitív cselekvések példái

Az EU fogyatékossgal élőket érintő szabályozása II.

- **COM (96) 406 final közlemény a fogyatékos személyek esélyegyenlőségéről (EK Új Fogyatékosügyi Stratégiája)**

*Az egyenlőség alapértékét – melyet itt esélyegyenlőségként említünk – most már úgy tekintjük, mint zsinórmértéket, melynek elérése érdekében a gazdasági és társadalmi struktúrákat felül kell vizsgálni.
Ez adja a fogyatékossgal jog-alapú megközelítésének lényegét. Azonban az esélyegyenlőség eszméje ennél jóval többet jelent, de nem nélkülözheti a diszkrimináció tilalom elvét. (18. cikk)*

Az EU fogyatékossgal élöket érintö szabályozása III.

- Tanácsi állásfoglalás a fogyatékos emberek esélyegyenlőséről – 1996. dec.
- → ismételt elköteleződés a Standard Rules és
- → a diszkrimináció felszámolása mellett

Az EU fogyatékossgal élöket érintö szabályozása IV.

- Amszterdami Szerződés 13. cikk
E Szerződés egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül és a szerződés által a Közösségre átruházott hatáskörök keretén belül a Tanács, a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően, egyhangúlag megfelelő intézkedéseket tehet a nemek, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékossgal, koron vagy szexuális irányultágon alapuló diszkrimináció leküzdésére.
- Szerződéshez fűződő Nyilatkozat 22. pont
→ mainstreaming

Az EU fogyatékossgal élöket érintö szabályozása V.

- Intézkedési csomag
- 2000/43/EK Tanácsi Irányelv a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról
- 2000/78/EK Tanácsi Irányelv a foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról
- 2000/750/EK Határozat a megkülönböztetés elleni Közösségi Akciótervről 2001-2006.

Az EU fogyatékossgal élöket érintö szabályozása VI.

- Nizzai Szerződés (aláírás 2001.02.26.)
EU Alapjogi Chartája
 - 21. cikk → Minden jellegű hátrányos megkülönböztetést tilt
 - 26. cikk → Fogyatékos emberek érdekei helyet kapjanak a szakpolitikákban
- **Az EU új Alkotmánya** (aláírás 2004.10.29.)

Az EU fogyatékossgal élöket érintö szabályozása VII.

- Lisszaboni Szerződés
(aláírás 2007.12.13.)
 - 10. cikk → Új anti-diszkriminációs formula
 - 19. cikk → az EKSz 13. cikkét veszi át

Az EU fogyatékossgal élöket érintö szabályozása VIII.

- Előre tekintés: Új anti-diszkriminációs Irányelv tervezet
 - *területek pl.: szociális biztonság, az egészségügyi ellátás, az oktatásban területén valamint a nyilvánosság számára elérhető árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, beleértve a lakhatást*
 - *fenntartások*
 - *Európai Parlamenti állásfoglalás az alapvető jogok helyzetéről az Európai Unióban 2004-2008 között (2009. január 14.)*

Köszönöm a figyelmet!

Fogyatékos emberek esélyegyenlősége

A fogyatékos emberek esélyegyenlősége a jogok és lehetőségek egységét jelenti.

Mit jelentenek a jogok és mit jelentenek a lehetőségek?

Azért szükséges erről külön beszélni, mert ez a kettő nem feltétlenül esik egybe a magyar társadalomban.

I. A jogi normarendszer csoportosítása

A.) A jogszabályok célja szerinti csoportosítás:

- 1.) A hátrányos megkülönböztetés tilalmát, és az alapvető emberi jogok érvényesülését szolgáló jogi normák, amelyek általában deklaratív jellegűek, a társadalom rétegei és csoportjai – köztük a fogyatékos emberek csoportja számára is. Ezeknek a célja a hátrányos helyzet kialakulásának megakadályozása.
- 2.) A már bekövetkezett hátrányok kompenzálását biztosító jogi normák. Ezek, azokat a pozitív intézkedéseket tartalmazó jogi normák, amelyek a meglévő hátrányok felszámolását, megszüntetését, a fogyatékos emberek társadalmi felzárkózását kívánják elősegíteni.

B.) A jogszabályok jellege szerinti csoportosítás:

- 1.) Általános, a társadalom valamennyi tagjára egyaránt kötelező normák, amelyek hatást gyakorolnak a fogyatékossgal élő emberek életére is, de speciálisan nem csak rájuk vonatkozó rendelkezéseket tartalmaznak.
- 2.) A fogyatékossgal élő emberek sajátos életkörülményeire vonatkozó normák, amelyek közvetett módon hatnak másokra is, de a rendelkezések célja a fogyatékossgal élő emberek életkörülményeinek befolyásolása.

II. A magyar jogi szabályozás jellemzői:

A.) A hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó jogszabályok jellemzői:

1.) Általános szabályok: ami minden emberre tartalmaz szabályokat, így nyilván alkalmazni kell a fogyatékossgal élő emberekre is.

a.) Az Alkotmány rendelkezései, amelyből levezethető az alapvető emberi jogok biztosításának kötelezettsége és a hátrányos megkülönböztetés tilalma egyaránt.

Itt meg kell jegyezni, hogy az Alkotmány nem tesz említést a fogyatékos személyekről. Egészségi állapot címszó alatt tartalmaz az Alkotmány olyan rendelkezést, ami nyilván alkalmazható a fogyatékos személyekre is, azonban, nem tesz említést kifejezetten a fogyatékos emberek társadalmi csoportjáról, mint önálló társadalmi tényezőről. Természetesen az egészségi állapot hatást gyakorol a fogyatékossg kialakulására, azonban a fogyatékos emberek társadalmi helyzetének későbbi alakulásában már nincs döntő szerepe az egészségi állapotnak. Annak, hogy a magyar Alkotmány nem tartalmaz a fogyatékossgal élő emberekre – mint védendő társadalmi csoportra - rendelkezéseket, több oka is van.

- a magyar alkotmány nem tartozik a legkorszerűbb alkotmányok közé,
- amikor ez az alkotmány keletkezett még nem nagyon illett beszélni a fogyatékossgról, különösen nem, mint önálló társadalmi csoportról.
- az egészségi állapotra való utalás a korábbi korszerűtlen szemléletet jelzi, amely szerint a fogyatékossg központjában az egészségkárosodás és nem a társadalmi hátrány állt.

Nyilván hatásosabb és szerencsésebb lenne a fogyatékossgal élő emberek szempontjából, ha maga az Alkotmány önálló társadalmi csoportként tenne említést a népesség közel 10 %-át kitevő, kétségtelenül hátrányos helyzetű rétegről, mint ahogyan ezt az EU jelenlegi Alkotmányának tekinthető Amsterdami Szerződés megteszi. Az Alkotmány - módosítás ugyanakkor jogi szempontból egy eléggé nehezen kivitelezhető aktus, számtalan politikai felhanggal, ezért ez ideig ilyen irányú módosításra nem kerülhetett sor. Egy esetleges új Alkotmány létrehozása során erre már törekedni kell.

b.) A közoktatási törvény: tartalmaz hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó utasításokat is. A közoktatási törvény már viszonylag korán – más hasonló fontosságú jogszabályokat megelőzően felvette rendelkezései közé a fogyatékossgal élő tanulókra vonatkozóan, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát és a pozitív intézkedésekre vonatkozó rendelkezéseket. Szerencsére a közoktatási törvény alapján, ezek a szabályozások megjelentek a felsőoktatásra és a szakképzésre vonatkozó jogszabályok rendelkezései közt is.

2.) Az általános és a speciális szabályozás elemeit egyaránt tartalmazónak tekinthető az egyenlő bánásmódról szóló törvény. Ez a törvény, több védendő társadalmi csoport közt, önálló társadalmi csoportként jeleníti meg a fogyatékossgal élő személyeket. Az egyenlő bánásmódról szólóan a fogyatékos emberekre nagyon korszerű és előre mutató rendelkezéseket, tartalmaz, így például bevezeti a közvetlen és közvetett diszkrimináció fogalmát.

Ez igen fontos rendelkezése a törvénynek, mert számtalan olyan élet helyzetet védendővé tesz, ahol a diszkrimináció csak valamely nem direkt diszkriminációs helyzet következményeként jelenik meg.

3.) Speciális jogszabályok

a.) A fogyatékos emberek jogainak és esély egyenlőségének biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény, a fogyatékossgal élő emberekre vonatkozóan tartalmazza a hátrányos megkülönböztetés tilalmát - több más rendelkezés mellett. Ebben a tekintetben, speciális alaptörvény a fogyatékossgal élő emberek és családjaik számára. Ez a törvény amellelt, hogy kifejezetten tartalmazza a fogyatékossgal élő emberek társadalmi hátrányok előidézésének tilalmát, a már bekövetkezett hátrányok kompenzálására és a már bekövetkezett hátrányos helyzetek meghatározott határidőkön belül történő megszüntetése érdekében is tartalmaz konkrét rendelkezéseket.

b.) A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ Konvenció, amelyet Magyarország az elsők között iktatott törvénybe. Ez egy nagy nemzetközi szabályrendszer részeként, a fogyatékos emberek hátrányos megkülönböztetésére vonatkozó tilalom nemzetközi jogi megerősítését és az emberi jogok érvényesülésének elősegítését szolgálja.

B.) Hátrány kompenzációt és pozitív intézkedéseket tartalmazó jogi normák:

1.) Általános szabályozások:

- a.) **Az építési törvény,** amely egy nagy, az építési eljárásokra, előírásokra vonatkozó szabályozás egész területét felölelő általános törvény. Ezen belül azonban az épületek, építmények akadálymentesítésére, mindenki számára történő hozzáférhetőségére vonatkozó nagyon fontos, alapvető szabályokat tartalmaz. Ez tehát nem speciális törvény, de a nagy egészben benne van a fogyatékossgal élő emberek hozzáférést, épület-használatát elősegítő, mindenki számára kötelező speciális szabályrendszer is.
- b.) **A felsőoktatási törvény,** amely nyilván nem elsősorban fogyatékos emberekre vonatkozó törvény, de tartalmaz rájuk vonatkozó, az ő felsőoktatásban való részvételüket segítő rendelkezéseket és pozitív intézkedések meghozatalára kötelező rendelkezéseket is.

- c.) **Az egészségügyi** ellátásokat szabályozó törvény, amely nyilván nem csak a fogyatékos emberekre vonatkozik, hanem általában az egészségügyi ellátásokra, de egyes rendelkezései a fogyatékossgal élő emberek egészségügyi ellátás során bekövetkező hátrányainak kompenzálására írnak elő szabályokat.
- d.) **A nyugellátások** megállapítására és az ellátás folyósítására vonatkozó törvény, amely a teljesen, vagy részben munkaképtelenné vált fogyatékos emberek számára biztosítja a rokkantsági nyugdíj ellátást,
- e.) **A közbeszerzési törvény**, amely tartalmaz rendelkezést a megváltozott munkaképességű (fogyatékos) embereket foglalkoztató szervezetek előnyben részesítésére a közbeszerzési eljárások során.
- f.) **A szociális igazgatásról és ellátásról szóló törvény:** ebben jó néhány olyan pozitív intézkedés csomag van, amely a fogyatékossgal élő embereket is érinti. Ez a törvény, rendelkezéseket tartalmaz az időskorúakra, a munkaerőpiacról kiszorultakra, a hajléktalan emberekre és mindazokra, akik jövedelmi, vagy egyéb szempontból szociális segítségre szorulnak. Egyes rendelkezései azonban, például a fogyatékos embereket ellátó intézmények létrehozására és működtetésére vonatkozó szabályok igen fontosak a fogyatékos emberek számára is.
- g.) **Foglalkoztatási törvény:** azon része, amely pozitív intézkedéseket tartalmaz, például a szakképzésben, szakmai átképzésben való részvétel támogatása, munkaerő – piaci szolgáltatások igénybevételének támogatása a foglalkoztatás elősegítése érdekében.
- h.) **Családi pótlék** ellátást szabályozó törvény, ami a fogyatékossgal esetén magasabb összegű pótlékot biztosít a fogyatékos gyermeket nevelő családoknak, illetve önálló jogon a tartósan fogyatékos felnőttek számára.
- i.) **Az adótörvények** közül azok számítanak ilyennek, amelyek tartalmaznak fogyatékossgal kapcsolatos rendelkezéseket. Ilyenek például: SZJA kedvezmény a foglalkoztatásban részt vevő fogyatékos emberek számára, személygépkocsi adókedvezmény a súlyosan mozgássérültek tulajdonában lévő járművekre.
- j.) **Törvénynél alacsonyabb szintű általános szabályozások:**
 - **Az építési törvény végrehajtásának** részlet szabályait tartalmazó kormányrendelet (OTÉK), amely konkrétan meghatározza az egyes épület fajtákra vonatkozóan teljesítendő akadálymentesítési normákat.
 - **A lakás célú támogatásról szóló kormányrendelet**, amely a súlyosan mozgáskorlátozott személyek számára, lakás akadálymentesítési célú átalakításokra felhasználható támogatásokról rendelkezik.
 - **A Közúti közlekedés rendjére vonatkozó miniszeri rendelet (KRESZ)**, amely meghatározza, hogy a közlekedésükben korlátozott fogyatékos embereket milyen közlekedési hátrány kompenzáció illeti meg, például a parkolásra vonatkozó kedvezmények körében.
 - **A közösségi közlekedési utazási kedvezményekre vonatkozó kormányrendelet**, amely más kedvezményezett csoportokra vonatkozóan is tartalmaz rendelkezéseket, például diákok, nyugdíjasok, 65 év feletti emberek, de tartalmazza a fogyatékos emberek számára nyújtandó kedvezményeket is.

1.) Speciális szabályozások:

- a.) **Az esélyegyenlőségi törvény:** nem csak általános, hanem nagyon speciális, hátránykompenzációs célú rendelkezéseket is tartalmaz:
 - Fogyatékossgal támogatás,
 - Akadálymentesítési feltételek megteremtése a középületekre, illetve a közösségi közlekedésre vonatkozóan,
 - Támogató szolgáltatások létrehozása és működtetése
- b.) A fogyatékossgal támogatásra való jogosultság egészségügyi feltételeit és a megállapításra vonatkozó eljárási szabályokat tartalmazó kormányrendelet
- c.) A közlekedésükben akadályozott személyek parkolási kártyáinak kiadására és a jogosultság feltételeire vonatkozó kormányrendelet

- d.) A Támogató Szolgálatok létrehozására és működtetésére vonatkozó kormányrendelet, illetve miniszteri rendelet
- e.) A súlyosan mozgássérült emberek közlekedési támogatására vonatkozó kormányrendelet, amely egyéni közlekedési eszköz beszerzéséhez, illetve az egyéni közlekedés többlet költségeihez nyújt pénzügyi támogatást. Sajnos a támogatás összege teljesen elértéktelenedett és maga a kormányrendelet is korszerűtlen, eredeti céljának betöltésére szinte alkalmatlan.
- f.) A megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatását segítő bértámogatásokról, illetve az ennek feltételeként előírt akkreditációs eljárásról szóló kormányrendeletek, illetve a végrehajtásukra vonatkozó miniszteri rendeletek.

Az egyes magyar jogszabályoknak az EU normákkal való összhangját, megfelelőségét külön tanulmány rész fogja vizsgálni, ezért itt nem történik meg az erre vonatkozó részletes vizsgálat.

III. A lehetőségekről:

1.) A lehetőségek összetevői:

- a jogi szabályozás jellege, egysége fejlettsége,
- a fogyatékos emberek, mint társadalmi csoport elfogadottsága, társadalmi megítélése,
- a jogi normák betartása, jogkövető magatartás,
- az anyagi források rendelkezésre állása.

2.) A lehetőségek és a jogi szabályozás megfelelősége:

A magyar jogi szabályozás alapvetően megfelel a nemzetközi és az Európai elvárásoknak. Nincs szükség új alapvető jogszabályok megalkotására, legfeljebb a meglévő jogszabályok korszerűsítése szükséges.

3.) A fogyatékos emberek társadalmi megítélésének helyzete:

A magyar társadalom egy jelentős fejlődésen ment keresztül e tekintetben az elmúlt években. Egyrészt nőtt a fogyatékos emberek ismertsége, gyakran elismertsége, amely a fogyatékos emberek öntevékeny civil szervezeteinek is köszönhető. A magyar társadalom, ma sokkal többet tud a fogyatékosossággal élő emberekről, mint 10-20 évvel ezelőtt.

Sajnos, azonban élnek még a régi beidegződések is, amelyek szerint a fogyatékos emberek sajnálatra méltóak, róluk gondoskodni kell egy társadalmilag elfogadható (alacsony) szinten, azonban nem tekinthetők teljes értékű embernek sem a munka világában, sem a hétköznapi életben.

4.) Jogkövető magatartás

A fogyatékosossággal élő emberekre vonatkozó társadalmi megítélés problémáinak következtében, a rájuk vonatkozó jogi normák tisztelete és betartása, messze alatta marad más jogi normákkal kapcsolatban tanúsított magatartásnak. A közvélemény és sajnos gyakran a jogalkalmazók is, „bocsánatos bűnnek tartják” ha ezeket a normákat nem tartják és nem tartatják be. Ezeket a jogszabályokat, mintegy másodrendű jogszabályként kezelik, amelyeket nem feltétlenül kell betartani. Ennek következtében, az alapvetően jó jogszabályi rendelkezések sem tölthetik be céljukat, hiszen a jogalkalmazás szintjén dől el a jogszabály tényleges hatása.

5.) Anyagi források megfelelősége

Az előző pontokban leírtakból sajnos egyenesen következik, hogy a fogyatékos emberek társadalmi esélyegyenlőségének biztosításához szükséges források nem élveznek kormányzati (társadalmi – parlamenti) prioritást, de még csak az átlagos megfelelőséget sem érik el. Lényegében a forrás biztosítás a maradvány elvet követi és a források elosztása tekintetében szinte minden más cél megelőzi a fogyatékos emberek ügyét. Így a fogyatékos emberek társadalmi esélyegyenlőségének biztosítása, mélyen alul - finanszírozott.

E tekintetben maga az állam a legnagyobb „jogsértő”, majd ezt a gyakorlatot alkalmazzák az önkormányzatok, így természetesen a társadalom egyéb szereplői sem veszik súlyának megfelelően komolyan ezt a kérdést.

Mi történik a végrehajtás szintjén?

Az anyagi források biztosítása tekintetében gyakran a jogszabályokkal kifejezetten ellentétes történések vannak, a pénzügyi finanszírozásban. Gyakran még csak nem is tesznek az állami szervezetek (Parlament, Kormány, Minisztériumok, Önkormányzatok) úgy mintha be akarnák tartani a jogszabályokat, az anyagi források tekintetében. Szinte folyamatosan születnek olyan konkrét rendelkezések, amelyek ellentétben állnak a finanszírozás mennyisége, milyensége tekintetében az érvényes magasabb szintű jogszabályokkal. Ez összefügg a társadalmi elfogadottsággal, mert amikor a döntéshozók döntést hoznak arra, hogy az egyébként jó jogszabályoknak mi az anyagi megfeleltetése, akkor az is egy társadalmi elfogadottság kérdése. Az esély egyenlőség tekintetében ma Magyarországon a jogok, és lehetőségek között hatalmas szakadék tátong.

Sajnos ez maga után vonja a fogyatékos emberek tartós marginalizálódását, a leszakadási folyamat konzerválódását, sőt a jelenlegi gazdasági helyzetben a leszakadási folyamat felgyorsulását.

Ezek a tények nemcsak a fogyatékos emberek számára jelentenek problémát, hanem az egész magyar társadalom számára is, hiszen a fogyatékos emberekről történő passzív társadalmi gondoskodás sokkal drágább, mint az őket helyzetbe hozó, a befogadást és a részvételt segítő „beruházás” jellegű forrás biztosítás.

Sajnos a magyar társadalom és a magyar politikai elit ezt a törvényszerűséget még nem ismerte fel és nem alkalmazza a döntési és végrehajtási mechanizmus során.

Ezzel nem szeretném lebecsülni a jogi szabályozás fontosságát, sőt...

A jogokat és lehetőségeket csak együtt értelmezve valósíthatjuk meg a valódi esélyegyenlőséget.

Összegezve a fogyatékossgal élő magyar emberek esélyegyenlőségének helyzetét:

Van megfelelő jogi szabályozás, amelytől messze lemarad a jogi normák alapján teljesítendő lehetőségek biztosítása. Ezért, az alapvetően jó színvonalú jogi szabályozás ellenére, a magyar fogyatékos emberek esélyegyenlősége messze elmarad a fejlett világ színvonalától és ebben a tekintetben elmaradott országnak számítunk.

Az Országos Fogyatékosügyi Tanács sajátos szerepe az Európai Unió szabályozások érvényesítésében hazai nemzeti és helyi szintű szabályozásokban

Horváth Péter
OFT titkár, SZMM
2009. február 13.

ORSZÁGOS FOGYATÉKOSÜGYI TANÁCS

A Tanács szabályozásáról

- ♦ **létrehozta:** a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény
- ♦ **szervezetét és működését szabályozza:** az OFT szervezetének és működésének részletes szabályairól szóló 67/2001.(IV.20.) Korm. rendelet
- ♦ **további két jogszabály tartalmaz előírást:**
 - a Szociálpolitikai Tanács összetételéről, szervezetéről és működéséről szóló 129/2005 (VII.1.) Korm. rendelet (tanácskozási jog)
 - a támogató szolgáltatás és a közösségi ellátások finanszírozásának rendjéről szóló 191/2008 (VII.30.) Korm. rendelet (értékelő bizottsági tagság)
- ♦ **költségvetése**
 - 1999-ben szerepel önálló fejezeti kezelésű előirányzat soron a költségvetési törvényben 10M Ft-tal, majd ugyanez 2009-ben következik be újra (a köztes időszakban a működés forrását a tárcá más sorok terhére biztosítja)

2009. február 13. "Brüsszeltől - Budapestig" MBE

ORSZÁGOS FOGYATÉKOSÜGYI TANÁCS

A Tanács szervezetéről

- ♦ elnök (társadalmi esélyegyenlőség előmozdításáért felelős miniszter)
 - Szociális és Munkaügyi Minisztérium 2006-tól
 - (Szűcs Erika) - Korörsz Lajos
- ♦ kormányzati oldal
 - tárcák és 2008-tól EBH
- ♦ nem kormányzati oldal
 - 2004-től dr. Hegedűs Lajos, társelnök
 - érdekvédelem, Civil Műhely, munkaadók, sport, önkormányzat
- ♦ titkár

2009. február 13. "Brüsszeltől - Budapestig" MBE

ORSZÁGOS FOGYATÉKOSÜGYI TANÁCS

A Tanács működéséről

- ♦ véleményezés (reagáló szerep)
 - mikor és mit, milyen eséllyel?
 - koncepciók, jogszabály-tervezetek
 - a kormány ügyrendjéről
- ♦ kezdeményezés - javaslattevő (proaktív szerep)
 - új szabályozás - javaslat ügyintézés; kérdés jogintézménye;
- ♦ koordinál
 - Lehetőséges-e tartalommal megőltetni?
- ♦ tájékoztat (elemzés, értékel)
 - ki tájékoztat ki?
- ♦ állandó bizottságok:
 - Országos Fogyatékosügyi Program Monitoring Bizottság (OGY határozat alapján - még nem jött létre)
 - ENSZ Egyezményvel foglalkozó bizottság (kormány-határozattal megerősítve)
- ♦ részvétel más bizottságokban
 - OSZT és támogató szolgálatok
 - UMFT OP MB (8)
 - Új Magyarország Vidékfejlesztési Terv
 - EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmusok
 - Progress Program
- ♦ tagság a Rehabilitaion International-ban

2009. február 13. "Brüsszeltől - Budapestig" MBE

ORSZÁGOS FOGYATÉKOSÜGYI TANÁCS

Az érdekvédelemről általában

- ♦ formális csatornák
 - OFT
 - egyéb tanácsok
 - közigazgatási egyeztetés
- ♦ informális csatornák
 - pl. FESZT – MEH
 - pl. SINOSZ – EuM
 - pl. AOSZ – nyílt levelek eszköze
- ♦ az érdekvédelem folyamata:
 - Mi a probléma? Mi az érdek?
 - Ki a probléma gazdája?
 - Mi a megoldási javaslat?
- ♦ az érdekek természetét:
 - szabályozás
 - források tervezése és elosztása
 - intézményrendszer
 - végrehajtás

2009. február 13. "Brüsszeltől - Budapestig" MBE

ORSZÁGOS FOGYATÉKOSÜGYI TANÁCS

Az érdekvédelem általános keretei

- ♦ politikai intézményrendszer
 - nemzetközi szint
 - ENSZ,
 - ET,
 - EU
 - Parlament
 - Foglalkoztatási, Szociális és Esélyegyenlőségi Főigazgatóság
 - G3 „fogyatékosügyi főosztály”
 - Disability High Level Group
 - országos szint
 - helyi (területi) szint
- ♦ a (szak)politika tartalma
 - fogyatékosügyi politika
- ♦ a „politikacsinálás” folyamata
 - konkrét részvétel (beágyazottság)
 - reagáló szerep
 - proaktív, kezdeményező szerep

2009. február 13. "Brüsszeltől - Budapestig" MBE

ORSZÁGOS FOGYATÉKOSÜGYI TANÁCS

Az érdekek védelme: helyi (területi) szintek

- ♦ megyei és települési önkormányzatok
- ♦ terület-fejlesztés
 - Országos Területfejlesztési Hivatal (OTT)
 - regionális területfejlesztési tanácsok
 - monitoring bizottságok
 - megyei területfejlesztési tanácsok
- ♦ munkaügy és foglalkoztatáspolitikai
 - regionális munkaügyi tanácsok

2009. február 13. "Brüsszeltől - Budapestig" MBE

„Semmit rólunk nélkülünk!”

A fogyatékossgal élők jogainak kérdése az ENSZ tevékenységében

Búzás Katalin
2009. február 12-13.

A fogyatékossgal élők jogai kérdésének alakulása az ENSZ napirendjén

- Történeti áttekintés
- Út a Fogyatékossgal élők jogairól szóló egyezmény elfogadásáig
- Egyezmény és a Fakultatív jegyzőkönyv
- Intézményi háttér
- Részes államok konferenciái
- A Fogyatékossgal Élők Jogaival foglalkozó Bizottság

Történeti áttekintés

- 1948. Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata
- 1945-1955 ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsa
- 1955-1978 Egészségügyi megközelítéstől a szociális perspektíváig
- 1981 Fogyatékos személyek nemzeti évi
- 1982. december 3. Fogyatékosok világnapja
- 1983-1992 ENSZ Fogyatékos személyek évtizede
- 2001 Mexikói javaslat egyezmény kidolgozására
- 2006. december 13. Fogyatékossgal élők jogairól szóló egyezmény elfogadása
- 2008 Fogyatékossgal élők Jogaival foglalkozó Bizottság megalakulása

Érdi Tamás zongoraművész

2008. December 4-én az ENSZ New York-i székházában adott koncertet a fogyatékossgal élők nemzetközi világnapja alkalmából rendezett eseményen

4

Út a fogyatékossgal élők jogairól szóló egyezmény elfogadásáig

- 2001 Ad Hoc munkacsoport megalakulása
- 2002-2006 Koncepciók és erőviszonyok - kormányok, szakértők és NGO-k
- Magyar részvétel az egyezmény kidolgozásában
- 2006. december 13. Egyezmény elfogadása

5

Egyezmény és a Fakultatív jegyzőkönyv

- Egyezmény alapelvei
- Főbb rendelkezések
 - Jogok
 - Rendelkezések
 - Kormányok kötelezettségei
- Fakultatív jegyzőkönyv
 - Panasz-beadványok
 - Eljárás

Intézményi háttér

- ENSZ Gazdasági és Szociális Igazgatósága
- ENSZ Emberi Jogi Főbiztos Hivatala
- ENSZ Intézményközi Támogató Csoport
- ENSZ fogyatékossgal élők jogival foglalkozó különleges jelentéstevője
- Az ENSZ Önkéntes Fogyatékos Alapja

Egyezmény részes államainak konferenciája

- Konferencia összehívása, napirend, eljárási szabályok
- Résztvevők
 - Kormányok
 - Megfigyelők
 - NGO-k
- 2008. október 31-november 3. Részes államok első konferenciája

Jeltölmács a részes államok első konferenciáján

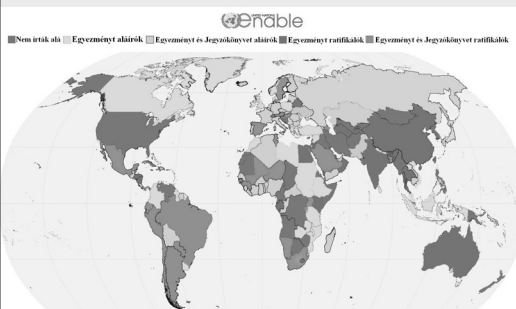
9

Fogyatékossgal élő résztvevők a részes államok első konferenciáján

10

Egyezmény ratifikációja

Fogyatékossgal Élők Jogaival foglalkozó Bizottság

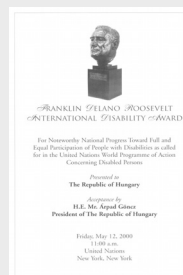
- **A Bizottság mandátuma**
 - Jelentések vizsgálata
 - Panaszbeadványok kivizsgálása
 - Tematikus állásfoglalások
- **Bizottság ülései**
- **Bizottság tagjai**
 - **Választások**
 - **Dr. Könczei György professzor megválasztása**

Könczei György professzort 2008. november 3-án beválasztották a Fogyatékossgal Élők Jogaival foglalkozó Bizottságba

13

F.D. Roosevelt Nemzetközi Fogyatékos-díj

**Köszönöm a
figyelmet!**

A jövő kihívásai, új jogi, jogfilozófiai problémák a fogyatékosügy kapcsán

Több joga van-e egy csimpánznak, mint egy sclerosis multiplexes embernek - avagy mi vár a demográforradalmárokra a XXI. században?

Dr. Lovász László Gábor Ph.D.

A XXI. században - hasonlóan a XX. század fordulójához, amikor Albert Einstein már dolgozott a relativitáselméleten - nagy hatású és még előre nem látható változások várhatók, mind a tudomány, mind a társadalmak életében. A változások egyik legalapvetőbb eleme az lesz, hogy a fejlett országok társadalmainak szerkezete sosem látott módon alakul, illetve strukturálódik át. Ennek egyik megjelenési formája az lesz, hogy az idősödés, a „matuzsálemesedés” a társadalom mindennapos folyamatává válik, azaz az idősök lesznek az új „többségi társadalom” meghatározó tagjai. Az idősödés olyan fokú lesz, hogy a modern történelemírás nem ismer ehhez fogható korábbi példákat. A XXI. század is - a korábban és még jelenleg se nagyon ismert módon - ismételten társadalmi forradalmakkal kezdődik, akárcsak a XX. század.

A demográforradalmárok kora következik?

Az idősödésnek az egyik, de nem szükségszerű velejárója a közepes, illetve súlyos fogyatékoságok kialakulása a test természetes kopása és a környezeti változások (ártalmak) révén. A kisebb jellegű fogyatékoságok pedig ténylegesen a mindennapok részévé válnak (pl. szemüveg, hallókészülék, stb.), azok hátránya relativizálódik, mint ahogy a korábbi évszázadokban is egyre inkább a jelentőségét veszítette a pusztá fizikai erő és az izommunkára épülő munka jelentősége. Ez a folyamat azonban nem áll meg: a társadalmak legfőbb alakítói az idősebbek lesznek, azok politikai ereje határozza meg a fejlődés irányát. Így még azok a társadalmak is csak befolyásolni fogják tudni ezt a tendenciát, ahol nagyobb a termékenység, vagy jelentősebb a képzettebb munkaerő beáramlása, elkerülni semmiképpen sem. A XXI. század vélhetően a demográforradalmárok kora lesz, hiszen az alapvető társadalmi változásokat immáron nem a fiatalok, hanem az idősök fogják megkísérelni, végrehajtani - méghozzá a saját fenntarthatóságuk érdekében.

Ennek záloga pedig a fejlődő technológia, ami tulajdonképpen a legfiatalabb civilizáció, az európai civilizáció sikerének a kulcsa volt (eddig). A technológiai fejlődés felgyorsulását jelzi az a tény is, hogy hamarosan már a mindennapok részévé válhatnak az un. hibrid gépek vagy berendezések (pl. olyan informatikai eszközök, amelyek tartalmaznak biológiai alapú elemeket). Ennek első lépcsőfokaként a XX. század derekától kezdődő folyamat tekinthető, amikor az emberi élet védelme érdekében különböző mesterséges készítésű berendezések már beültetésre kerültek az emberekbe (pl. pacemaker). Ezzel a folyamattal egyúttal a különböző segédeszközök, berendezések már nem pusztá segédeszközök, hanem immáron a létfenntartást szolgáló dolgokká váltak.¹

Az idősödéssel együtt tehát a technológiai fejlődés is olyan mértékű haladást biztosít, hogy számos, korábban egyértelműen a fiatalabb munkaerőre jellemző képességek jelentősége csökkent: gyorsaság, kombinációs-készség, teherbíró-képesség, stb. Ezen képességek nagy részét az informatika és a számítástechnika képes ellensúlyozni, helyettesíteni. Ezzel szemben a tapasztalatot, kapcsolati hálót, szakmai intuíciót a fiatalabbak mindig kevésbé képesek produkálni, mint az idősebbek. Elvégre az előbb említett tulajdonságok alapján is különböztetik meg a csimpánzokat az emberektől. A csimpánzok például sokkal jobb rövid távú memóriával, valamint bizonyos magasabb szintű kognitív képességekkel rendelkeznek, mint az emberek, azonban a csimpánzok társadalma fel sem veheti a versenyt az emberével. Hozzáteszem, hogy már a csimpánzoknál sem a pusztá testi erő az egyedüli feltétel a falkavezérré váláshoz - azok a csimpánzok tudnak érvényesülni, akik sikerrel alkalmazzák az un. „politikai” eszközöket (kölcsonös szíveségek rendszere, kurkászás, stb.)²

De mit keresnek a csimpánzok az idősök és fogyatékkal élők témakörében?

Az Emberi Jogok Európai Bírósága közeljövőben állást fog foglalni egy olyan beadvány kapcsán, ami mind az európai, mind a magyar jogrendszer egyik alapkérdésére fog (véltetően) válaszolni: ki, vagy mi az ember? A kérdés azért merült fel, mert a magyar jog (sem) határozza meg, hogy pontosan ki az ember és ki a természetes személy. A 2008-ban beadott beadvány (az osztrák bírói fórumok elutasító határozatait követően) arról szól, hogy egy bizonyos emberszabású majomnak (méghozzá egy Matthew Pan névre és Hiesel becenévre hallgató emberszabású csimpánznak) van-e joga

¹ Érdekes kérdésként merül fel, hogy egy gyárilag előállított és forgalmazott műszív lehet-e különálló, forgalomképes dolog az élő emberi testbe való behelyezését, illetve onnan való eltávolítása esetén.

² Portsmouth-i Egyetem Érzelmi Tanulmányok Központ, valamint a Minnesotai Egyetemen működő Jane Goodall Főművelő Intézet kutatási eredményei alapján.

az élethez és képviselheti-e őt a gondozója, mint gondok (mivel felnőtt majomról van szó, így csak a gondnokság intézménye jöhet szóba).³ A kérdés komolyságát jelzi, hogy a Bíróság még nem döntött arról, hogy napirendre veszi ezt a kérdést, vagy sem. A következő időszakban arra is meg fogjuk tudni a választ, hogy a Bíróság állást tud-e foglalni abban, hogy bizonyos lények dolgok vagy személyek (még ha nem is emberek). Vagy valami más. Vagy esetleg olyan (korlátozott) jogképességgel rendelkeznek, mint ma a magzatok, akik de facto cselekvőképtelenek, azonban bizonyos jogokkal a fogantatásuktól fogva rendelkeznek.

Azonban a kérdés érdekességét fogytatókosságügy szempontjából az adja, hogy ez előbb említett állat kognitív és egyéb képességek tekintetében bármely nagyon súlyos fogytatókossággal élő embert a képességek („nem fogytatókosság”) terén természetszerűleg leghagy. Még saját, önálló, akaratnyilvánítási képessége is van. Ez a tulajdonság tehát - majd összhangban az Oviedo Egyezményrel -, nem lehet az emberi lény alapvető kritériuma, mert ennek hiányában egyes nagyon súlyos fogytatókos emberek sem minősülhetnek „emberi lénynek”. Ugyanakkor arra a személy (person) fogalma nem ad választ, hogy kit (mit) takar ez pontosan. Az ember-állat fogalom (biológiai megalapozottságának) kikezdetőségét jelzi az a tény, hogy az Egyesült Királyságban 2008 nyarán törvényessé vált az emberi és állati sejtek összekeverése gyógyászati célból.⁴ Annak ellenére, hogy a hibrid (ember-állat) élőlények előállítás, szaporítása a tudományos kutatások és gyógyászati célok érdekében sem lehetséges, kérdéses, hogy a tudomány meg fog-e majd állni itt? Jelenleg ugyan még nem aktuális (legalábbis még nem tudunk erről), azonban felvetődhet a kérdés, hogy milyen lesz egy ilyen élőlénynek a jogi státusza, jogképessége? Mi alapján fogják eldönteni, hogy az adott élőlény rendelkezik emberi jogokkal és a törvény erejénél, fogantatásától vagy születésénél fogva jogi védelemmel? A genetikai egyezőség alapján? A kulcskének tekintetében az ember és a csimpánz közötti különbség kevesebb, mint 1%! Vagy esetleg a saját tudata, vagy a szerződéskötési képessége lesz a meghatározó kritérium az „emberi lény” esetében? Ha viszont nem, akkor a súlyos fogytatókossággal élők kikerülhetnek az jogilag védett emberi faj tagjainak köréből, utat engedve az eugenika rossz emléké tradíciójának. Ugyanakkor a jelenlegi magyar jog is már különbséget tesz különböző emberek jogképessége tekintetében is: a méhmagzat élethez való jogát - a magzattól kívülről okokból, bizonyos esetekben - jogilag és legalisan megtagadhatónak, mellőzhetőnek tartja.⁵ Mi több, a méhmagzat megölését a jelenleg hatályos büntetőjog egy szinten kezeli a kutyák különös kegyetlenséggel való kínzásának büntetőjogi következményével (3-3 év szabadságvesztés büntetésével)! A magyar jog szerint a méhmagzatnak nincs (abszolút) jogalanyisága, azaz egy olyan „dolog”, illetve az anya „szöveve”.⁶ ami nem forgalomképes, azonban öröklési képességgel rendelkezik, szemben a forgalomképes, de öröklési képességgel nem rendelkező kutyákkal. A méhmagzat jogalanyiságának kérdését komplikálja, hogy a méhmagzat az élve születéstől számít „embernek” („akinek”), onnantól kezdve az elpusztítása már emberölés. A helyzetet bonyolítja az is, hogy a hatályos magyar jog alapján a mesterséges megtermékenyítés esetén a visszaültetést megelőzően a magzat (embrió) még nem rendelkezik az ún. magzati jogállással, azaz a törvény betűje szerint a magzat addig csak (nem forgalomképes) dologgyesülés, azaz (közös) tulajdonjog „alánya”, azaz tárgya lehet! Ez úgy lehetséges, hogy az egészségügyi törvény 165. §-a megkülönbözteti az embriót a magzattól (mint akár a nyugdíjjogosultságot a betöltött „életévek” alapján, azaz egy meghatározott kor alapján: 12. hét a határvonal).⁷ Szerencsére jelenleg - bár lehet, hogy sokan (pl. bírók) így érezhetnek, de azért - a nyugdíjba menetel még nem jelent önmagában változást a jogképesség tekintetében. Ugyanakkor a magzati élet védelméről szóló 1992. LXXIX. évi törvény kimondja, hogy a magzati élet a fogantatással indul, amely alapján védelmet és tiszteletet érdemel a magzat. Indokolható lenne ez alapján, hogy egy természeti, az élet velejárójaként bekövetkező - mint pl. a születés mintájára egy szívinfarktus, vagy egy stroke - esemény után az illető elpusztítható legyen csak azon az alapon, hogy „túl idős” (a „túl fiatal” magzat mintájára)?

De mi a helyzet a lombikbabákkal, akik az anya testén kívül fogannak meg és az apa is rendelkezhet a sorsukról (szemben a hagyományos úton fogant magzatokkal), akkor, amikor az anyával közösen az embriót dologként letétbe helyezheti, elajándékozhatja, stb.? A Magyar Köztársaság ezalatt kiemelten védi a gyermekek jogait és törvény mondja ki, hogy

3 A per az alapján indult meg, hogy az osztrák hatóságoknál kérvényezték, hogy a majom érdekében gondnokot rendeljenek ki, mert a neki felajánlott segítséggel (az állatmenhely megmentése érdekében, illetve külföldre történő eladása ellen, ami az életét veszélyeztette) nem tud élni. Az összes bíróság a „személy” kérdését megkerülve azzal utasította el a kérelmeket, hogy a kért intézkedésre nincsen kellő jogalap, mert a csimpánz szellemi állapota nem mutatja a hanyatlás jeleit és nincs is veszélyben. A bíróság nem foglalt állást azzal kapcsolatban, hogy lehet-e személyként kezelni egy majmot.

4 2008 nyarán lelkiismeretük szerint szavazó brit képviselők olyan törvénymódosítást fogadtak el, amely lehetővé teszi az ember-állat hibrid embriók létrehozását, és az összejt-donor „megmentő testvérek” előzetes genetikai szelekcióját.

5 Az egyik elterjedt álláspont szerint az abortusz nem más, minthogy az anya megvonja méhe „használati jogát” a magzattól, bizonyos indokokra hivatkozva, azaz a magzat „tartózkodási helyét” változtatja meg az anya külső segítségével (embertelen, lealacsonyító „kilakoltatással”). Ennek az eredménye a halál, mert nem biztosítják a magzat továbbélésének a lehetőségét, miután „elválasztották” az anyától.

6 A hatályos Btk 169. § (4) bekezdése alapján amennyiben a nő a saját magzatát hajtja el vagy hajtja el, csak vétséget követ el (legfeljebb egy évi szabadságvesztéssel, közérdekű munkával és pénzbüntetéssel sújtható.)

7 Ugyanakkor a Btk 173/E § (2) bekezdése alapján aki emberi embrió sejtjeit szétválasztja, büntetést követ el és 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

a szülők nem tulajdonolják, de még csak nem is birtokolják a gyermekeiket, hanem csupán a szülői jogokat gyakorolhatják felettük. A gyermekek jogairól szóló 1989-es New York-i egyezmény kimondja, hogy gyermek a 18 év alatti emberi lény („human beings”, és nem a magyar fordításban szereplő „személy”)!⁸ Egy lombikbaba legalább annyira „életképtelen” a modern technológia segítségével nélkül, mint a manapság már magas túlélési eséllyel rendelkező 500 grammos koraszülött babák.⁹ Egy abortusz során ugyanolyan menekülési reakciókkal rendelkezik egy magzat, mint egy sarokba szorított felnőtt bármely túlerőt biztosító fizikai és halálos fizikai önkény, erőszak esetén. Ellenkező esetben, ha egy súlyos fogyatékos felnőttet megfosztják az életét alapvetően biztosító berendezéstől, technikai eszköztől, onnantól kezdve már ő is csak egy „dolog”, mint egy magzat? Az élethez való jog nemcsak technológia kérdése akkor? Az élethez való joga a magzatnak annak megszületése után (a fogantatása pillanatától megilletően) megmarad. Kérdés, amennyiben valóban igaz az, hogy „annyira rossz körülmények közé kerülne a jelenleg még csak magzati korban lévő baba”, hogy jobb lenne, ha meg sem születne, akkor miért számít gyilkosságnak a gyermekgyilkosság? Hiszen a jog megadja azt az esélyt, hogy a jelenlegi abortusz esetén fennálló feltételek esetén az életről való rendelkezés kérdésében ő maga, a magzati korból felnőtt „személy” döntsön az életéről.¹⁰ A jelenlegi szabályozás alapján miután a magzat megszületett, - ugyanúgy, mint más felnőtt ember - az életével elvileg szabadon rendelkezhet (a szülői felügyeleti jogra vonatkozó következménnyel), mert az öngyilkosságot a jog nem minősíti bűncselekménnyek, annak ellenére, hogy a Magyar Köztársaság az Alkotmány alapján alkotmányos támadhatatlan és mindenekfelett álló alapértéknek minősíti az élethez és a méltósághoz való jogot, mint abszolút és korlátozhatatlan jogot. Csak a magzat esetében mondjuk ki azt, hogy nincs feltétlen joga a saját életéhez, mert ő „túl fiatal”?

Az emberi lény nem egyenlő az emberrel a nemzetközi jogban?

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata [1948] - bár maga a dokumentum nem jogszabály, de a nemzetközi jog szokásjogi forrásává vált a nemzetközi bíróság ítélkezési gyakorlata alapján az 1980-as évektől - egyértelmű: emberi lényekről, emberekről tesz említést [1. cikk].¹¹ A hatályos magyar szabályozás [Eütv. 165. § b) pont] csak azt a magzatot tekinti emberi lénynak, aki a terhesség 12. hetét betöltötte, ennek ellenére van arra jogi lehetőség, hogy a magzatot ettől az időponttól számítva akár egy hónappal később is elpusztítsák.¹² A harmadik cikk - a magyar fordítással szemben - általános alanyt használ, nem pedig a „személy”.¹³ Megítélésem szerint a jövőben könnyen lehet, hogy ezt majd felül kell vizsgálni, amennyiben szét kell választani az emberi lény (ember) és a személy fogalmakat. Abban az esetben pedig, ha a két fogalom mégsem ugyanaz, akkor megítélésem szerint ellentétes lehet a Nyilatkozat szellemével. A nyelvezetből (újabb) problémák is adód(hat)nak, nevezetesen: az „ember” a tudományos fejlődésnek köszönhetően egyre kevésbé lehet egyenlő az „emberi lénnyel”, hiszen a genetikai kód már a fogantatás pillanatában teljes és egész (beleértve a fogyatékoságot is), azonban már lehetséges a hibrid élőlények - még ha kezdetleges formában - előállítás is. Többek között azért sem beszélhetünk az „átlagostól” eltérő DNS-ről, amennyiben egy súlyos fogyatékossgal („génhibával”) született (fogant) személy (ember) helyzetét tárgyaljuk. Nyelvtanilag ugyanakkor az emberi lény teljesen „kevesebb”, illetve más, mint az „ember”. Ha elvetjük az ebbéli megkülönböztetést, akkor egy nem ember(i) lény - de alapvetően emberi tulajdonságokkal rendelkező lény - is élvezhet(ne) emberi jogi védelmet. Kérdés, hogy ki és hogyan határozza meg, hogy mely tulajdonságok alapján lehet valakit fogyatékosnak vagy éppenséggel nem embernek vagy emberi lénynak tekinteni? Továbbá világosan el kell választani az ember és az emberi lény, valamint a személy fogalmakat, ha eltérő jelentéstartalommal akarjuk használni őket. Vagyis, a feladat adott: vajon a nem ember(i) lények is élvezhetnek emberi jogokat (lehetnek ők is everyone-k?), mint például a csimpánzok, akik genetikai eltérése az embertől kevesebb, mint 1%? Az 1997-ben elfogadott és hazánkban is kihirdetett Oviedói Egyezmény is kifejezetten tiltja a genetikai állományon alapuló hátrányos megkülönböztetést [11. cikk]¹⁴ és mindenkiel szemben védi az emberi lényeket (az emberi lény elsődlegessége).¹⁵ Az Oviedói egyezmény 6. cikke egyértelmű: a „[...] beelevezési képesség-

8 „For the purposes of the present Convention, a child means every human being below the age of eighteen years unless, under the law applicable to the child, majority is attained earlier.” - kihirdetett szöveg alapján: „Az Egyezmény vonatkozásában gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban elérte.”

9 Az 500 grammos koraszülött babák túlélési esélye immáron 90% felett van a korszerű orvosi segítségnek révén, akik egyébként a „születésüket” követően ugyanolyan külső orvosi segítségre szorulnak, mint néhány évtizede a gyermekbénulásos vagy egyéb súlyos sérülést elszenvedő emberek”

10 Amennyiben az anya azért „dönt” úgy, hogy elvégzetteti az abortuszt, mert a magzata is hasonlóan döntene és ő ezt csak „segíti”, akkor ebben az esetben kimerítené a Btk öngyilkosságban való közreműködés büntetőtörvényi tényállását! Btk. 168. §: „Aki más öngyilkosságra rábír, vagy ennek elkövetéséhez segítséget nyújt, ha az öngyilkosságot megkísérlik vagy elkövetik, büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

11 „Minden emberi lény (human beings) szabadon születik és egyenlő méltósága és joga van”

12 A terhesség 18.(!) hetig is megszakítható (lekkor már nem embrió!), ha pl. orvosi hiba miatt nem került felismerésre a terhesség [1992. évi LXXIX. tv. 6. § (2) b) pontja].

13 „Mindenkinek (everyone) joga van az élethez, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”

14 „Minden fogyatékossgal élő személynek másokkal azonos alapon joga van fizikai és mentális integritásának tiszteletben tartására.”

15 A jelenlegi magyar jogi szabályozás szerint a magzat a fogantatás pillanatától jogképességgel rendelkezik, de ennek terjedelme nem abszolút: az élve születéshez köti.

gel nem rendelkező személyen csak saját közvetlen javát szolgáló beavatkozás hajtható végre.” Hasonló szellemben jár el az Emberi Jogok Európai Egyezménye (1950) is: mindenkinek biztosítja az élethez való jogot (2. cikk).¹⁶ Az európai intézmények vezetői által 1999-ben aláírt nyilatkozat az EU alapvető jogok chartája még konkrétabb: az 1. cikkében az emberi méltóság (human dignity) védelméről beszél (és nem az ember méltóságáról - mondjuk: dignity of person).¹⁷ Miközben az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XVIII. tv. kapcsán az állatok „méltóságával” kapcsolatosan is vannak előírások, például a kínzás tilalma formájában (6-8. §)!¹⁸ Az élethez való jog kapcsán a charta 2. cikkben - szemben a magyar fordítással - általános alany kerül használatra.¹⁹ Végül a 3. cikk tér ki a személyi integritás védelmére (személyi sérthetlenségre), szintén általános alanyt használva.²⁰ A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény az 1948-as ENSZ Nyilatkozat szóhasználatát használja, és ugyan egyértelmű, hogy maga az egyezmény kifejezetten a fogyatékos személyek jogairól szól, azonban a 10. cikke nem a „személyekről” szól (akik történetesen fogyatékosággal élnek), hanem valamennyi emberi lény élethez (human beings) való jogát rögzíti az élethez való jog kapcsán.²¹ Ebben az esetben a 1948-as nyilatkozat - korábban nem szándékolt tartalommal - annak előremutató jellegét is megerősíti. Ezzel szemben a 17. cikk már visszalépésnek minősíthető, hiszen a személyi integritáshoz való jogot már csak (a fogyatékosággal élő) személyekre korlátozóan állapítja meg.²²

A Jövő kifürkészhetetlen útjai?

A tudomány és jog viszonya mindenképpen újraértékelésre kerül a jövőben. A mai magyar jog - a római jog alapján és talpatán - már nem képes lépést tartani a tudományos fejleményekkel. A jövőben olyan jellegű problémák és kérdések merülhetnek fel, amelyek a korábbi évszázadokban fel sem merülhettek, és olyan szempontok és vélelmek, fikciók dőlhetnek meg, amelyek kikezdhetik a római jogon alapuló rendszer alapfogalmait. Ennek egyik leginkább kézzel fogható jele, hogy a fogyatékos emberek jogi védelme [cselekvőképességet kizáró gondnokság intézményének folyamatos és fokozatos felülvizsgálata] után a magzati korban lévő (kor alapján sem lehet senkit diszkriminálni!) emberek abszolút jogképessége,²³ illetve cselekvőképessége kerül terítékre. A jelenlegi büntetőjogi megközelítés is felülvizsgálatra szorul(hat), hiszen a törvény jelenleg szigorúbban bünteti egy állat elpusztítását, mint egy magzat elhajtasát. A mostani helyzet valójában olyan - mint az antik kor rabszolgasághoz, a „sötét középkorban” vallási okokból jogilag lealacsonyított emberekhez, vagy az újkorban a kommunista és náci jogfosztásokhoz hasonlóan - hogy jelenleg, közöttünk is vannak jogfosztott emberek, akiknek megölése nem esik ugyanazon megítélés alá, mint az ugyanolyan, de más (itt és most: életkorukban idősebb) embereké. A tudomány és a technika fejlődése alapján a magzati kor „fogyatékosága” fokozatosan eltűnőben van, mint ahogy a fogyatékos emberek is egyre inkább és egyre nagyobb mértékben képesek az önálló életvitelre.

Ezt a munkát azonban, az idősebb, demográfusforradalmároknak kell elvégezni a jövő nemzedéke érdekében.

Egyéb források:

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/magazine/6505691.stm

http://hvg.hu/Tudomany/20070521_brit_embrio_allat_emberek_keverek.aspx

http://www.fn.hu/hetilap/tarsadalom_trend/20080603/vihar_lombikban/?action=nyomtat

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/3042781.stm>

<http://www.guardian.co.uk/world/2007/apr/01/austria.animalwelfare>

http://www.vgt.at/presse/news/2008/news20080115_en.php

<http://www.origo.hu/tudomany/20090204-a-kilenchonapos-csimpanolykok-ertelmi-szintje-magasabb-mint-a-hasonlo-koru.html>

<http://www.origo.hu/tudomany/elovilag/20090209-politikus-majmok-a-gyengbek-hizelgessel-jutnak-hatalomhoz.html>

<http://index.hu/tudomany/biotech/embrio8242/>

¹⁶ „A törvény védi mindenkinek [everyone] az élethez való jogát.”

¹⁷ „Az emberi méltóság sérthetetlen. Tiszteletben kell tartani, és védelmezni kell.”

¹⁸ Az állatkínzás törvényileg tiltott [bűn]cselekmény. A kínzás tilalma része az (emberi) méltósághoz való joghoz. Az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatának 3. cikke, valamint a Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya 7. cikke értelmében „senkit nem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni”. A hatályos Btk is büntetni rendeli a 266/B. § (1) bekezdése alapján (lét évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel.)

¹⁹ „Minden embernek [everyone] joga van az élethez.”

²⁰ „Mindenkinek [everyone] joga van a testi és szellemi sérthetlenséghez.”

²¹ „[...] minden embernek [human beings] elidegeníthetetlen joga van az élethez [...]”

²² „Minden fogyatékosággal élő személynek másokkal azonos alapon joga van fizikai és mentális integritásának tiszteletben tartására.”

²³ A jelenlegi magyar jogi szabályozás szerint a magzat a fogantatás pillanatától jogképességgel rendelkezik, de ennek terjedelme nem abszolút: az éle születéshez köti.